

บทที่ 4

ปัญหาสังคมในรายการ "คนค้นคน"

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง "การสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรมในรายการคนค้นคน" นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย อันได้แก่

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคม โดยการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนกและแจกแจงประเภทของปัญหาสังคมที่สะท้อนจากเนื้อหาของรายการ "คนค้นคน"
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่สะท้อนแนวคิดด้านจริยธรรม โดยการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนกและแจกแจงแนวคิดด้านจริยธรรมที่สะท้อนจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของ "คนค้นเรื่อง" ที่ปรากฏในรายการ "คนค้นคน"

โดยจะนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 ในบทที่ 4 และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 ในบทที่ 5 ตามลำดับ ในบทที่ 4 นี้ จึงเป็นการนำเสนอผลการศึกษาระบุเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมในรายการ "คนค้นคน" จากเนื้อหารายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 เรื่อง (43 ตอน) ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งเนื้อหาดังหัวข้อต่อไปนี้

- 4.1 แก่นของเรื่องและโครงเรื่อง
- 4.2 เนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมแจกแจงตามปัญหาสังคมแต่ละด้าน
- 4.3 การเปรียบเทียบการปรากฏของปัญหาสังคมในสังคมเมืองและสังคมชนบท
- 4.4 สรุปผลการศึกษาการสะท้อนปัญหาสังคมในรายการ "คนค้นคน"

4.1 แก่นของเรื่องและโครงเรื่อง

รายการ “คนค้นคน” เป็นรายการสารคดีชีวิตประเภทสารคดีเชิงละครที่ผู้ผลิตได้แสดงเจตนารมณ์ในการนำเสนอที่ชัดเจนผ่าน “คนนำเรื่อง” (ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร) เสมอมาว่ารายการต้องการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในหลากหลายแง่มุมในสังคมไทย และอยากให้ผู้ชมรายการนำ แก่นของเรื่อง มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

“ในวิถีทางของคนค้นคน ได้พยายามที่จะเลือกสรรเรื่องราวที่แปลก แตกต่าง และหลากหลายออกไป มาให้ท่านผู้ชมได้ชมกัน” (อภิวัฒน์ วัฒนางกูร, รายการโทรทัศน์ “คนค้นคน”)

“เวลาที่ชมคนค้นคน ก็อยากจะให้ดูอย่างเอาเยี่ยง ไม่ใช่เอาอย่าง ดูละครแล้วย้อนดูตัว เอาแก่นของเรื่องมาใช้กับชีวิต ไม่ใช่เอาชีวิตมาเป็นแบบอย่าง” (อภิวัฒน์ วัฒนางกูร, รายการโทรทัศน์ “คนค้นคน”)

“ชมคนค้นคนต้องชมให้ทะลุเปลือกหรือกระพี้ที่ห่อหุ้มอยู่ ให้ไปถึงแก่นของข้อคิด แล้วท่านผู้ชมจะรู้ว่า ชีวิตนี้ไม่ได้มีแต่เรื่องเศร้าครับ” (อภิวัฒน์ วัฒนางกูร, รายการโทรทัศน์ “คนค้นคน”)

แก่นของเรื่อง (หรือแนวคิดหลัก) ในรายการสารคดี คือ สิ่งที่เป็นตัวกำหนดทิศทางว่าผู้ผลิตรายการจะนำเสนอข้อเท็จจริงในแง่มุมใด และคือสิ่งที่ผู้ผลิตจะนำไปพัฒนาเป็น โครงเรื่อง ซึ่งเป็นเนื้อหาในรายละเอียดปลีกย่อยต่อไป (ศุภนิศย์ วัฒนลาภ, 2536: 29)

เพื่อทำความเข้าใจแก่นของเรื่องหรือแนวคิดหลักก่อนการวิเคราะห์เนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรมในรายการนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแก่นของเรื่องและโครงเรื่องของรายการคนค้นคน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งประเภทแก่นของเรื่องตามเจตนารมณ์ของผู้ผลิตที่นำเสนอผ่านบทนำเข้าสู่รายการของ “คนนำเรื่อง” ได้แก่ “ชีวิตที่เป็นแบบอย่างในการต่อสู้” “ชีวิตที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” “ชีวิตที่แปลกแตกต่าง” และ “ชีวิตที่ย้ำแยะ แต่ไม่ยอมแพ้ชีวิต”

“ชีวิตที่ต้องต่อสู้เพื่อเป็นแบบอย่างในการต่อสู้ หรือว่าทำอะไรบางอย่างเพื่อส่วนรวม อย่างเช่น พระมหาบันเทิง ดาสังัด หรือคุณรัตนา สัจเทพ เป็นต้น ยังมีชีวิตที่แปลก แตกต่าง อย่างชีวิตของปู่เย็น... ยังมีน้องแอน ยังมีรุ่ง จาก “กว่าแม่จะรู้

เตียงสา" แล้วก็ยังมีชีวิตที่เลวร้าย ย่ำแย่ แต่ไม่ยอมแพ้ชีวิตอย่าง
น้องอ้อม น้องเมย์ หรือแม้กระทั่งสุชิน คนต้นเรื่องของเราในคืน
นี้" (อภิวัฒน์ วัฒนางกูร, รายการโทรทัศน์ "คนค้นคน")

ทั้งนี้ สำหรับเรื่องที่มีแก่นของเรื่องไม่เข้าพวก 4 ประเภทข้างต้น ผู้วิจัยได้เพิ่มแก่นของเรื่อง
ประเภท "ชีวิตที่เป็นกระจกสะท้อนปัญหาสังคม" ขึ้นอีก 1 ประเภท รวมเป็น 5 ประเภท

ผลการศึกษา แก่นของเรื่อง จากเนื้อหาของรายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 25 เรื่อง
พบแก่นของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตที่ทำความประโชยชน์เพื่อส่วนรวม ใน "ข้าคือ...นักสื่อความหมาย" "ครู
โชน" "บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่" "ปาว...สองล้อคู่ชีพ" "พระมหากษัตริย์" "ดาสด...คนปลุกต้นไม้
แห่งพรหมพิราม" "ลุงเสริฐ...คนบ้าหรือกลัฟีน" "ป่าหมอ...แม่พระแห่งบ้านชัยพฤกษ์" และ
"ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน"

ชีวิตที่เป็นแบบอย่างในการต่อสู้ ใน "เล่าแป๊ะ ตระกูลลี้ม มังกรจีนในแผ่นดินสยาม"
"วีระพล...ชัยชนะของผู้แพ้" "ความฝันของยายประดับ" "บทเพลงจากแดนประหาร" และ
"เหยื่ออธรรม"

ชีวิตที่เป็นกระจกสะท้อนปัญหาสังคม ใน "เลือดลิเก" "หนังขอข้าว" "ทาส" "ER นาที่
ชีวิต" และ "สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน"

ชีวิตที่ย่ำแย่ แต่ไม่ยอมแพ้ชีวิต ใน "เรื่องของอ้อม" "เดือนกับดาว" "ดวงดาวของพ่อ"
และ "สุชิน...หญิงที่ก้าวเดินด้วยหัวใจ"

ชีวิตที่แปลก แตกต่าง ใน "ปู่เย็น...เฒ่าพระนาง" และ "กว่าแม่จะรู้เตียงสา"

แก่นของเรื่องและโครงเรื่องทั้งหมดของรายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง
"การสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรมในรายการคนค้นคน" ในครั้งนี้มีดังนี้

ชีวิตที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
1.	"ข้าคือ...นักสื่อ ความหมาย"	"ลุงตัน"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"ลุงตัน" (นายตัน มณีโต) เป็นเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าของกรมอุทยานฯ และหัวหน้า "ทีมสื่อความหมายธรรมชาติแห่งอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์" ผู้อุทิศตนให้กับงานพิทักษ์ป่าอย่างทุ่มเทและเสียสละ เขาเปลี่ยนวิถีแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าจากการใช้กำลังเข้าปราบปรามเป็นการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกให้ชาวบ้านตระหนักในความสำคัญและช่วยกันดูแลธรรมชาติบนดอยอินทนนท์ที่กำลังถูกทำลายมากขึ้นเรื่อยๆ	ชีวิตของชายผู้อุทิศตนเพื่อพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ด้วยอุดมคติที่แรงกล้า
2.	"ครูโชน"	"ครูชีพ"	ประสาน อิงคนันท์	"ครูชีพ" (นายชีพ ขุนอาจ) เป็นชายวัยกลางคนฐานะยากจนผู้ยึดอาชีพทำหัวโชน และรับจ้างแสดงโชนตามงานต่างๆ ในวัย 50 ปี เขาริเริ่มการสืบทอดความรู้ในวิชาโชนของตนแก่คนรุ่นหลัง ซึ่งต่อมาได้ขยายเป็น "คณะโชนอาศรมอนุรักษ์วัฒนธรรม" โดยใช้ชื่อเล่นที่เล็กๆ ย่านเตาปูน เป็นห้องเรียนโชนชั่วคราว เขาอุทิศตนให้กับการสอนโชนแก่เด็กต่างฐานะและที่มาในวัย 5-12 ปี จำนวน 23 คน ด้วยความรัก ความเมตตา ความเสียสละ โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทน	ชีวิตของชายฐานะยากจนผู้ถ่ายทอดวิชาโชนแก่เด็กรุ่นหลังด้วยความเสียสละและความเมตตา

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
3.	" <u>บั้งหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่</u> "	"บั้งหมาด"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"บั้งหมาด" (นายบรรจง จงรักษ์) เป็นชาวบ้านมุสลิมฐานะยากจนวัย 50 ปีกว่า ผู้ริเริ่ม "โครงการปลูกฝังเยาวชนตำบลอ่าวนางห่างไกลยาเสพติด" เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเสพติดในชุมชนของตน ด้วยแรงกดดันที่ลูกชายคนโตเคยติดยาเสพติด เขาจึงอุทิศตนให้แก่ลูกชายคนเล็กและเยาวชนอื่นๆ ในหมู่บ้านโดยใช้กีฬาฟุตบอลเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังให้เยาวชนทำความดี มีศรัทธาในศาสนา และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยไม่ข้องแวะกับยาเสพติด	ชีวิตของชายฐานะยากจนผู้ริเริ่มและอุทิศตนให้กับการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนของตน
4.	" <u>ปาว...สองล้อก็ชีพ</u> "	"ปาว"	ประสาน อิงคนันท์	"ปาว" (นายภานุพงศ์ ลาภเสถียร) เด็กหนุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและอาสาสมัครหน่วยแพทย์กู้ชีวิตของวชิรพยาบาล ทุกคืนเขาจะออกปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บตามท้องถนนโดยใช้จักรยานเป็นพาหนะในการเดินทาง เขาทุ่มเทให้กับงานอาสาสมัครอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อยและสละเงินส่วนตัวติดตั้งตู้บรรจุอุปกรณ์ปฐมพยาบาลอย่างครบครันไว้ท้ายรถจักรยานและคอยซื้อเวชภัณฑ์ต่างๆ เติมให้พร้อมสำหรับการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่เสมอ	ชีวิตของเด็กหนุ่มผู้อุทิศทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ให้กับงานอาสาสมัครช่วยเหลือผู้บาดเจ็บตามท้องถนน
5.	" <u>พระมหابันเทิง</u> "	"พระมหา"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	พระมหابันเทิง ปันติโต เป็นพระสงฆ์จากวัดหนองหล่ม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้ใช้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมาผนวกกันเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดความอบอุ่นในครอบครัวที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมชนบทในปัจจุบัน ตามแนวคิดของท่าน สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยเล็กๆ ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคม ท่านจึงอุทิศเวลาให้กับการพัฒนาความคิดและจริยธรรมในเด็ก โดยได้ริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้และการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชน	บทบาทของพระสงฆ์รูปหนึ่งที่เป็นแบบอย่างของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสำนึกในการช่วยพัฒนาสังคม

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
6.	" <u>ตาสงัด...คนปลุก ต้นไม้แห่งพรหม พิราม</u> "	"ตาสงัด"	ประสาน อิงคนันท์	"ตาสงัด" (นายสงัด อินมะตุ้ม) ชายชราวัย 85 ปี เป็นชาวบ้านธรรมดาผู้รับรู้ในปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังถูกทำลายและต้องการทำความดีตามแนวพระราชดำริเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวง จึงปลุกต้นไม้จำนวนมากถวายวัดเพื่อนำความร่มเย็นมาสู่ชุมชนที่ตนอยู่อาศัยโดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใดๆ เขาปลุกต้นไม้ทุกวันเพียงคนเดียวตลอดระยะเวลา 24 ปี จนกระทั่งปัจจุบันพื้นที่ที่เคยโล่งเตียนของวัดกลับอุดมไปด้วยต้นไม้สูงใหญ่นับพันต้น	ชีวิตของชายชราวัย 85 ปี ผู้ยึดมั่นในอุดมคติการปลูกป่าตามแนวพระราชดำริมาเป็นเวลา 24 ปี
7.	" <u>ลุงเสรีจ...คนบ้าหรือ กล้าฝัน</u> "	"ลุงเสรีจ"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"ลุงเสรีจ" (นายเสรีจการ ศิริพิบูลอุษา) ชายวัยกลางคนผู้ยึดมั่นในวิถีทางสังคมนิยมในการแก้ไขปัญหาการเอาเปรียบทางเศรษฐกิจในสังคม เขาพยายามผลักดันแนวคิดสังคมนิยมสู่ประชาชนผ่านการขายหนังสือที่เขายึดเป็นอาชีพมาเป็นเวลาหลายสิบปี แม้ว่าหนังสือแนวสังคมนิยมจะไม่ใช่ที่นิยมและทำให้ฐานะของเขาไม่สู้ดีนัก แต่เขาก็ยืนหยัดในวิถีทางเดิมอย่างแน่วแน่โดยดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย สมถะ ประหยัด และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคมอยู่เสมอ	ชีวิตของชายผู้ยืนหยัดในอุดมการณ์การเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมสู่ประชาชนผ่านการขายหนังสือมาเป็นเวลาหลายสิบปี
8.	" <u>ป้าหมอ...แม่พระ แห่งบ้านชัยพฤกษ์</u> "	"ป้าหมอ"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"ป้าหมอ" (พ.ญ.ดร.เคลียวพันธ์ สุรพันธ์) แพทย์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษสาขาสูดิ-นรีเวช รพ.บำรุงราษฎร์ เป็นชาวคริสเตียนผู้อุทิศตนให้กับกรรับใช้พระเจ้าด้วยการให้ความเมตตาต่อผู้อื่น เธอก่อตั้ง "ชัยพฤกษ์มูลนิธิ" เพื่อเป็นแหล่งพึ่งพิงของเด็กที่ถูกทอดทิ้งจำนวนมากโดยให้ความรัก ความเมตตา การศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่เด็กทุกคนราวกับเป็นลูกที่แท้จริง โดยมุ่งหวังให้เด็กเหล่านี้เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถรับใช้สังคมได้ในอนาคตต่อไป	ชีวิตของแพทย์หญิงชาวคริสเตียนผู้เปี่ยมด้วยความเมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
9.	"ครูเหงา...ความรัก ไร้พรหมแดน"	"ครูเหงา"	ประสาน อิงคนันท์	"ครูเหงา" (นายกรรจร เจียมรัมย์) เป็นชายหนุ่มผู้ผันตนเองจากมนุษย์เงินเดือนที่ใช้ชีวิตฟุ่มเฟือยมาสู่ชายผู้เล็งเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์และอุทิศตนให้การช่วยเหลือเด็กไร้สัญชาติที่ถูกมองว่าเป็นขยะสังคม เขาริเริ่มและก่อตั้งศูนย์ทางเลือกการเรียนรู้สู่การพัฒนาและป้องกันชีวิตเด็ก หรือ "บ้านนানা" ขึ้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ความคุ้มครองและดูแลเด็กไร้สัญชาติที่มีชีวิตเร่ร่อนกว่า 90 ชีวิตให้ได้รับการศึกษาและได้มีโอกาสเป็นพลเมืองของแผ่นดินไทย	ชีวิตของชายผู้อุทิศตน ให้กับการช่วยเหลือเด็กไร้ สัญชาติที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยความเมตตาและ เสียสละ

ชีวิตที่เป็นแบบอย่างในการต่อสู้

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
10.	<u>"เล่าแป๊ะ ตระกูลลิ้ม มั่งกรเงินในแผ่นดินสยาม"</u>	"เล่าแป๊ะ"	ประสาน อิงคนันท์	"เล่าแป๊ะ" (นายทักษ์ แซ่ลิ้ม) เป็นชาวจีนโพ้นทะเลผู้เดินทางจาก ประเทศจีนมา ฟังพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เขาเริ่มยึด อาชีพลากรถส่งของในย่านเขาวราชตั้งแต่อายุ 15 ปี กระทั่งในวัย 92 เขาก็ยังคง มีวัตรปฏิบัติเช่นเดิม ด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ขยัน ประหยัด และ มีระเบียบวินัยในตนเองมาตลอดเวลากว่า 70 ปี ทำให้เขาสามารถเลี้ยงลูก 9 คน ให้เติบโตได้อย่างไม่อดอยากด้วยอาชีพลากรถส่งของเพียงอาชีพเดียว	ชีวิตของชายชราวัย 92 ปี ชาวจีนโพ้นทะเลผู้ยึดอาชีพ ลากรถส่งของเพียงอาชีพ เดียวอย่างอดทนและอยู่ อย่างประหยัดมากกว่า 70 ปี
11.	<u>"วีระพล...ชัยชนะ ของผู้แพ้"</u>	"วีระพล"	ประสาน อิงคนันท์	"วีระพล" หรือวีระพล นครหลวงโปรโมชั่น (นายธีรพล สาราญกลาง) อดีต แชมเปียนโลกรุ่นแบนตั้มเวทของสมาคมมวยโลกวัย 36 ปี เขาได้ชื่อว่าเป็นนักมวย สากลอาชีพผู้มีระเบียบวินัยมากที่สุดของเมืองไทย กว่า 10 ปีที่ผ่านมา เขา ฝึกซ้อมอย่างหนักเกือบวันละ 8 ชั่วโมงเต็มทุกวัน ผลจากความมานะพยายาม ทำให้เขาสามารถรักษาสถิติป้องกันตำแหน่งแชมป์โลกไว้ได้ถึง 14 ไฟท์ ก่อนจะ เสียตำแหน่งให้กับรองแชมป์โลกอันดับ 3 ชาวญี่ปุ่น เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมา	ชีวิตของอดีตแชมเปียนโลก ผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักมวยสากล อาชีพผู้มีระเบียบวินัยที่สุด ของประเทศไทย

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
12.	" <u>ความฝันของยาย</u> <u>ประดับ</u> "	"ยาย ประดับ"	ประสาน อิงคนันท์	"ยายประดับ" (นางสาวประดับ เอี่ยมโอบวงค์) หญิงชราวัย 72 ปี อาศัยอยู่ตามลำพังกว่า 20 ปีในย่านนางเลิ้ง แม้จะมีฐานะยากจนแต่เธอก็ไม่ยอมเป็นคนชราที่ไร้คุณค่า เพื่อดำเนินตามความใฝ่ฝันในการเป็นครูหรือนักการเมืองเพื่อรับใช้สังคม ในวัยเกือบ 50 ปี เธอเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในคณะศึกษาศาสตร์และนิติศาสตร์ตามลำดับ และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เขตบางกะปิ แม้จะแพ้เลือกตั้ง เธอยังคงยึดมั่นในอุดมคติโดยไม่ท้อแท้	ชีวิตของหญิงชราวัย 72 ปี ผู้ชวนชวายเป็นวิชาความรู้ และยึดมั่นในวิถีการดำรงชีวิตที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิตโดดเดี่ยวของตนเอง
13.	" <u>บทเพลงจากแดน</u> <u>ประหาร</u> "	"ประดิษฐ์"	ประสาน อิงคนันท์	"ประดิษฐ์" (ชช.ประดิษฐ์ เป็งแก้ว) เป็นอดีตพลตำรวจจากจังหวัดเชียงรายและผู้ต้องขังแดนประหารในคดีฆ่าคนตายที่กำลังรอคำพิพากษาของศาลชั้นฎีกา หลังเกิดความคิดที่จะแต่งเพลงไปเสนอขายค่ายเพลงเพื่อนำเงินไปช่วยเหลือพ่อแม่ที่ฐานะยากจน เขาสามารถแต่งเพลงได้มากกว่า 100 เพลง นอกจากจะสามารถขายลิขสิทธิ์จำนวน 3 เพลงให้กับบริษัทผลิตเพลงลูกทุ่งได้สำเร็จแล้ว การแต่งเพลงยังช่วยสร้างความหวังและคุณค่าแห่งการมีชีวิตอยู่ให้ประดิษฐ์ด้วย	ชีวิตของผู้ต้องขังแดนประหารที่สร้างโอกาสให้กับชีวิตด้วยแรงผลักดันจากความกตัญญู กตเวทิต่อบิดามารดา
14.	" <u>เหยื่อธรรม</u> "	"คุณรัตนา"	ประสาน อิงคนันท์	"คุณรัตนา" (นางรัตนา สัจจเทพ) หญิงวัยกลางคนผู้ต่อสู้เรียกร้องความยุติธรรมให้กับตนเองมากกว่า 10 ปี หลังถูกนายทุนบ้านจัดสรรหลอกขายบ้านที่ปลูกบนที่ดินสาธารณะและถูกสำนักงานเขตบึงกุ่มกล่าวหาว่าเธอปลูกบ้านขึ้นเองและมีคำสั่งให้รื้อถอนบ้าน เธอร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับล่างสูงถึงระดับสูงสุด แต่ไม่มีหน่วยงานใดให้ความเป็นธรรมแก่เธอได้ กระทั่งเธอตัดสินใจทาบานเป็นสีดำแล้วไปปักหลังประท้วงอยู่ที่หน้าศาลว่าการกรุงเทพมหานคร	ชีวิตการต่อสู้กว่า 10 ปีของราษฎรคนหนึ่งที่ถูกข้าราชการทุจริตใช้กฎหมายกลั่นแกล้ง

ชีวิตที่ย่ำแย่ แต่ไม่ยอมแพ้ชีวิต

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
15.	" <u>เรื่องของอ้อม</u> "	"อ้อม"	ประสาน อิงคนันท์	"อ้อม" (นางสาวเสาวนีย์ ฤทธิโชติ) หญิงสาววัย 23 ปี ผู้ป่วยด้วยโรคเกล็ดหนังแข็งที่ไม่สามารถรักษาให้หายตั้งแต่อายุ 9 ขวบ อาการป่วยเปลี่ยนเธอจากเด็กหญิงหน้าตาหมัดจืดเป็นเด็กหญิงที่มีมือกุด แขนขาลีบ และทั่วทุกอณูของร่างกายเต็มไปด้วยแผล แม้จะต้องเผชิญทั้งความทรมานจากบาดแผลและความทุกข์จากการพลัดพรากจากผู้เป็นแม่ที่ต้องโทษในคดียาเสพติด แต่เธอก็สามารถเรียนรู้ที่จะเอาชนะทุกขั้ได้ ทั้งยังพยายามช่วยแบ่งเบาทุกข์ของแม่อีกด้วย	ชีวิตของหญิงสาวผู้เผชิญกับโรคร้ายที่ทำให้เธอพิการและร่างกายเต็มไปด้วยแผลเป็นเวลา 14 ปี ด้วยความเข้มแข็ง
16.	" <u>เดือนกับดาว</u> "	"เดือน" และ "ดาว"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"เดือน" (นางสาวเดือน สีทอง) และ "ดาว" (นางสาวชลธิชา สีทอง) เป็นเด็กสาวสองพี่น้องผู้กำลังศึกษาในระดับมัธยมปลาย พวกเขาอาศัยอยู่กับแม่และน้องชายอีก 2 คน ที่จังหวัดสุรินทร์ ความยากจนและการขาดความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำครอบครัวของผู้เป็นพ่อทำให้เดือนและดาวต้องทำงานหาเงินจุนเจือครอบครัว ในความขาดพร่องด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เดือนและดาวกลับเต็มเปี่ยมด้วยความมานะอดทน ความใฝ่ดี และความกตัญญูต่อบิดามารดา	ชีวิตของเด็กสาวสองพี่น้องผู้ใฝ่ดีและไม่ยอมแพ้ต่อความยากจนที่ทำให้เธอขาดโอกาสในการศึกษา

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
17.	"ดวงดาวของพ่อ"	"เมย์"	ประสาน อิงคนันท์	"เมย์" (ด.ญ.เยาวดี เกษรนวล) เด็กหญิงผู้แบกรับภาระหัวหน้าครอบครัวในวัย 13 ปี ทำหน้าที่หาเงินเลี้ยงพ่อผู้เป็นอัมพาตและน้องอีก 2 คนแทนพ่อผู้ประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์คิดว่าจนเป็นอัมพาตและแม่ผู้ทอดทิ้งครอบครัวไปมีสามีใหม่เพราะไม่สามารถทนแบกรับภาระเลี้ยงดูครอบครัวได้ ถึงแม่เมย์จะอยู่ในวัยเยาว์ เธอก็ดูแลพ่อและน้องด้วยความเต็มใจ โดยตั้งความหวังว่าเมื่อโตขึ้น เธอจะสามารถกลับไปเรียนได้อีกครั้งและสามารถหาเงินจุนเจือครอบครัวได้มากขึ้น	ชีวิตของเด็กหญิงผู้มีความกตัญญู ดูแลพ่อที่เป็นอัมพาตและทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวแทนพ่อและแม่
18.	"สุชิน...หญิงผู้ก้าว เดินด้วยหัวใจ"	"สุชิน"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"สุชิน" (นางสาวสุชิน พันธุ์แดง) หญิงขี้อายวัย 32 ปี ชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้รับภาระเลี้ยงดูพ่อวัย 78 ปี กับหลานชายวัย 10 ขวบด้วยตนเอง ความพิการแต่เด็กทำให้เธอไม่ได้รับการศึกษา ต้องรับจ้างใช้แรงงานรายวันแลกกับค่าจ้างราคาถูก ฐานะครอบครัวที่ยากจนมาแต่เดิมจึงไม่เคยดีขึ้นแม้ว่าเธอจะมุ่งมั่นทำงานหนักเพียงใดก็ตาม อุปสรรคหนึ่งอยู่ที่การตั้งข้อรังเกียจและไม่เชื่อถือในความสามารถของคนพิการในสังคมที่เธออาศัยอยู่	ชีวิตของหญิงพิการ ฐานะยากจน ผู้มีมานะอดทนและความกตัญญูเลี้ยงพ่อวัยชราและหลานอย่างรู้จักพึ่งตนเอง

ชีวิตที่แปลก แตกต่าง

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
19.	"ปู่เย็น...เมียฯพระนาง"	"ปู่เย็น"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"ปู่เย็น" (นายเย็น แก้วมณี) เป็นชาวมุสลิมวัย 106 ปี ผู้สละบ้านภายหลังภรรยา เสียชีวิตมาอาศัยบนเรือและวางอวนหาปลาเลี้ยงชีพในแม่น้ำเพชรบุรีตามลำพัง มาหลายสิบปี เขามีลักษณะของชายชราผู้เข้าใจชีวิตที่รอคอยวันเวลาสุดท้ายของ ชีวิตอย่างสงบและมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด เน้นการ พึ่งตนเองเป็นหลัก ด้วยสังขารที่ร่วงโรย เขาจึงตั้งใจว่าจะออกเรือเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อหาเงินให้ได้ครบตามที่ตั้งเอาไว้สำหรับใช้ยังชีพในช่วงสุดท้ายของชีวิต	ชีวิตของชายชราวัย 106 ปี ผู้ดำรงชีพในเรือตามลำพัง ด้วยการวางอวนหาปลาใน แม่น้ำเพชรบุรีอย่างสงบ
20.	"กว่าแม่จะรู้เตียงสา"	"รุ่ง"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"รุ่ง" (นางรุ่งฤดี มูลไชยสง) เป็นเนื้องอกในสมอง หลังผ่าตัดเนื้องอกออก พบว่า ระบบประสาทของรุ่งได้รับการกระทบกระเทือน เธอสูญเสียวุฒิภาวะ มีอุปนิสัย เหมือนเด็กเล็กๆ และมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปว่าสามีเป็นพ่อ และเธอเป็น พี่สาวคนโตของน้อง 2 คนซึ่งที่จริงคือลูกของเธอเอง ความทรงจำที่สูญเสียไปนี้ส่งผล กระทบให้วิถีชีวิตของครอบครัวนี้เปลี่ยนแปลงไป แต่สิ่งหนึ่งซึ่งไม่เปลี่ยนแปลง คือความผูกพันระหว่างรุ่งกับลูกชายคนเล็กที่พิการตั้งแต่กำเนิด แม้เธอจะเข้าใจ ว่าเขาเป็นน้องชายคนเล็กก็ตาม	ชีวิตของหญิงผู้มีความ เข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ สถานะของตัวเองใน ครอบครัวภายหลังการ ผ่าตัดสมอง

ชีวิตที่เป็นกระจกสะท้อนปัญหาสังคม

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
21.	"เลือกดีเถ"	"พรอन्हันต์ รุ่งเพชร" และ "มนต์ เสน่ห์ รุ่งเพชร"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"มนต์ เสน่ห์ รุ่งเพชร" อดีตพระเอกลิเกฐานะยากจนได้ก่อตั้งคณะลิเกสัจจรให้ ทายาทลิเกอย่าง "พรอन्हันต์ รุ่งเพชร" รับหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะรุ่นลูกในวัยเพียง 17 ปี โดยมี "หน้อย" (สม รอดแพง) ชายผู้เป็นดาวนัซนโครมและหลงใหลในลิเก มาขอร่วมคณะลิเก ด้วยประสพการณ์ที่ยังน้อยและด้วยขาดเงินทุนใช้จ่ายสำรอง ในฤดูฝน คณะลิเกเล็กๆ ที่ประกอบด้วยญาติพี่น้องไม่ถึง 10 คน ดำเนินไปอย่าง ทุกข์ทูลุเลจนต้องรับจ้างก่อสร้างรายวันเพื่อหาเงินประทังชีพ	ชีวิตของพระเอกลิเกกับ คณะลิเกสัจจรที่ชีวิตจริง ต่างกับชีวิตบนเวทีราวฟ้า กับดิน
22.	"หนังขอข้าว"	"นายบัวสี"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	"นายบัวสี" (นายบัวสี ไพธิมาศย์) ชาวบ้านอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ยึด อาชีพขายหนังเร่หรือหนังกลางแปลงแลกกับข้าวสาร หรือ "หนังขอข้าว" มาเป็น เวลา 20 ปี จากอดีตที่หนังเร่เคยเฟื่องฟู เมื่อความเจริญทางวัตถุเข้ามาถึงชนบท วิถีชีวิตของชาวบ้านก็เปลี่ยนไป วิถีนี้ได้เข้ามาแทนที่ความนิยมการดูหนังเร่ของ ชาวบ้านและได้ปิดโอกาสการแลกเปลี่ยน เกื้อกูลกันในสังคมเช่นในอดีต หนังขอ ข้าวของนายบัวสีจึงดำเนินไปอย่างทุลักทุเลและอาจจำเป็นต้องปิดฉากอาชีพนี้ใน ไม่ช้า	ชีวิตของผู้ยึดอาชีพหนังขอ ข้าวที่กำลังจะหมดสิ้นไป จากสังคมไทย ซึ่งสะท้อน ให้เห็นวิถีชีวิตและค่านิยมที่ เปลี่ยนแปลงในสังคมชนบท

	เรื่อง	คนต้นเรื่อง	คนเดินเรื่อง	โครงเรื่อง	แก่นของเรื่อง
23.	"ทาส"	"กุง" "เป้" "อ้อ"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	เด็กหนุ่มสาว 3 คน ได้แก่ "กุง" "เป้" และ "อ้อ" เป็นวัยรุ่นที่ชีวิตพลัดหลงเข้าไปข้องแวะกับเฮโรอีน อาการอยากยาสร้างความทุกข์ทรมานให้พวกเขาจนต้องไปก่ออาชญากรรมลักเล็กขโมยน้อยเพื่อนำเงินไปซื้อหาเฮโรอีนมาเสพ ความพยายามที่จะเลิกยาล้มเหลวนับครั้งไม่ถ้วน แต่วันหนึ่งพวกเขาก็เลิกได้สำเร็จและไม่คิดหวนกลับไปแตะมันอีก ด้วยตระหนักดีว่าการตกเป็นทาสยาเสพติดนำความทุกข์และความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง ครอบครัวและสังคมเพียงใด	ชีวิตของเด็กหนุ่มสาว 3 คน ที่ตกเป็นทาสยาเสพติด ซึ่งได้ตระหนักในโทษของมันอย่างถ่องแท้
24.	"ER นาทิชีวิต"	(ไม่ปรากฏ)	ประสาน อิงคนันท์	การเดินทางของผู้คนจำนวนมากจากเมืองใหญ่สู่ภูมิลำเนาของตนเพื่อฉลองเทศกาลสงกรานต์กับครอบครัว ทำให้การจราจรบนทางหลวงแออัดคับคั่งและเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์และจักรยานยนต์มากกว่าช่วงอื่นๆ ทั้งนี้สาเหตุหลักของอุบัติเหตุมาจากค่านิยมการฉลองเทศกาลด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ยานพาหนะขณะมีเมามาโดยขาดสติสัมปชัญญะ นำมาซึ่งความสูญเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจทั้งต่อตนเอง ญาติมิตร และสังคม	สาเหตุหลักของความสูญเสียจากอุบัติเหตุจำนวนมากในช่วงเทศกาลมาจากการขับขี่ยานพาหนะเมามา
25.	"สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน"	"สพฐ อุดม สิน" และ "วิทยา เกิด ไทย"	สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ	ความยากจนและการว่างงานตามฤดูกาลทำให้ชาวอีสานบ้านกะโดน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปเป็นกรรมกรก่อสร้างในเมืองหลวง ทั้งพ่อแม่ในวัยชราและลูกน้อยไว้ตามลำพังที่บ้านเกิด บ้างก็สามารถนำความสำเร็จไปฝากคนที่บ้านในเทศกาลสงกรานต์เช่น วิทยา เกิดไทย และบ้างก็หมดเงินไปกับสุราเช่น สพฐ อุดมสิน ฝ่ายคนที่รออยู่ที่บ้าน บ้างก็สมหวังจากการรอคอย และบ้างต้องผิดหวังที่ลูกหลานที่เฝ้าคอยนั้นเงียบหายไปปีแล้วปีเล่า	ชีวิตของลูกอีสานกับเบื้องหลังภาพสีส้มแห่งการเดินทางกลับบ้านเพื่อเฉลิมฉลองเทศกาลสงกรานต์ที่ไม่ได้มีแต่ความสุข แต่แฝงปัญหาสังคมไว้หลายแง่มุม

4.2 เนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมแจกแจงตามปัญหาสังคมแต่ละด้าน

ในการศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมในรายการ “คนค้นคน” ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเนื้อหาของรายการ “คนค้นคน” กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 เรื่อง (43 ตอน) ที่ออกอากาศระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ดังต่อไปนี้

1. ข้าคือ...นักสื่อความหมาย
2. ครูโชน
3. บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่
4. เลือดลิเก
5. ปาว...สองล้อคู่ชีพ
6. เล่าแป๊ะ ตระกูลลี้ม มังกรจีนในแผ่นดินสยาม
7. หนังสือขาว
8. ปู่เย็น...เล่าพระนาง
9. ทาส
10. เรื่องของอ้อม
11. ER นาทชีวิต
12. “วีระพล” ชัยชนะของผู้แพ้
13. ความฝันของยายประดับ
14. เดือนกับดาว
15. สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน
16. บทเพลงจากแดนประหาร
17. ดวงดาวของพ่อ
18. กว่า (แม่) จะรู้เตียงสา
19. พระมหานันเทิง
20. ตาสงัด...คนปลุกต้นไม้แห่งพรหมพิราม
21. เขี้ยวธรรม
22. สุขิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ
23. ลุงเสรีรัฐ...คนบ้าหรือกล้าฝัน
24. ป้าหมอ...แม่พระแห่งบ้านชัยพฤกษ์
25. ครูเหงา...ความรักไร้พรหมแดน

และวิเคราะห์เนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมจากรายการกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 เรื่องข้างต้น โดยการพิจารณาจากรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) บทนำเข้าสู่รายการและบทสรุปจบรายการโดย "คนนำเรื่อง"
- 2) บทบรรยายโดย "คนเดินเรื่อง"
- 3) บทสัมภาษณ์หรือบทสนทนาระหว่าง "คนเดินเรื่อง" กับ "คนต้นเรื่อง"
- 4) บทสัมภาษณ์หรือบทสนทนาระหว่าง "คนเดินเรื่อง" กับคนอื่น ๆ
- 5) บทสนทนาระหว่าง "คนต้นเรื่อง" กับคนอื่น ๆ
- 6) บทสนทนาระหว่างคนอื่น ๆ ในเรื่อง
- 7) ภาพและภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายการ
- 8) กิริยาอาการหรือการกระทำของ "คนต้นเรื่อง"
- 9) กิริยาอาการหรือการกระทำของคนอื่น ๆ
- 10) เสียงประกอบ
- 11) เสียงดนตรี

ในการนำเสนอผลการศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมตามลำดับปัญหาสังคมด้านที่ปรากฏในรายการกลุ่มตัวอย่างจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด พร้อมทั้งได้นำเสนอตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมในแต่ละด้านไว้พอสังเขป อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านสามารถดูรายละเอียดทั้งหมดได้ในภาคผนวก ก ซึ่งเป็น การนำเสนอผลการศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมในรายการกลุ่มตัวอย่างแต่ละเรื่อง

ลำดับการนำเสนอผลการศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมแจกแจงตามปัญหาสังคมแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาความยากจน
- 2) ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ
- 3) ปัญหาคนพิการ
- 4) ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ
- 5) ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว
- 6) ปัญหาการขาดการศึกษา
- 7) ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม
- 8) ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ
- 9) ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง
- 10) ปัญหาอาชญากรรม
- 11) ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์
- 12) ปัญหาคนชราขาดคนดูแล
- 13) ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม
- 14) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

- 15) ปัญหาการว่างงาน
- 16) ปัญหาประชากร
- 17) ปัญหาคอร์รัปชัน
- 18) ปัญหาโสเภณี
- 19) ปัญหาอัตวินิบาตกรรม
- 20) ปัญหาเด็กเร่ร่อน
- 21) อื่นๆ (เด็กไร้สัญชาติ)

1) ปัญหาความยากจน

ความยากจน คือ “สภาพของการดำรงชีวิตของบุคคล ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และไม่สามารถจะบำบัดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่สังคมวางไว้” ความยากจนมีหลายสาเหตุ ได้แก่ ความเจ็บป่วย สภาพของอุตสาหกรรม ความพิการทางร่างกายและจิตใจ ภัยจากธรรมชาติและโรคระบาด ชราภาพ การว่างงาน และการศึกษาต่ำ (สุพัตรา สุภาพ, 2546: 97)

ปัญหาความยากจนที่พบในรายการคนค้นคน ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการศึกษาต่ำ คือที่ปรากฏใน “บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่” “เลือดลิเก” “เล่าแป๊ะ ตระกูลลิ้ม มังกรจีนในแผ่นดินสยาม” “หนังขอข้าว” “ปู่เย็น...เฒ่าตระนอง” “วีระพล...ชัยชนะของผู้แพ้” “เดือนกับดาว” “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” “บทเพลงจากแดนประหาร” “ดวงดาวของพ่อ” และ “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” ส่วนสาเหตุของปัญหาความยากจนอื่นๆ ที่พบ ได้แก่ สาเหตุจากความชราภาพ ที่ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าตระนอง” และ “ความฝันของยายประดับ” สาเหตุจากความพิการทางกาย ที่ปรากฏใน “ดวงดาวของพ่อ” และ “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาความยากจน เช่น

ปรากฏใน “เลือดลิเก” (ปัญหาความยากจนที่มีสาเหตุจากการศึกษาต่ำ)

ปัญหาความยากจนในเรื่องนี้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของคณะลิเกสัญจร “พรอนันต์ รุ่งเพชร” ที่มี “เอ” (คนต้นเรื่อง) เด็กหนุ่มวัย 17 ปี ผู้มีความรู้เพียงแค่ชั้นประถม 4 เป็นหัวหน้าคณะ ด้วยประสบการณ์บนเวทีลิเกที่ยังน้อยของเอ และด้วยขาดเงินทุนใช้จ่ายสำรองในฤดูฝน ทำให้อาชีพลิเกของลิเกคณะเล็กๆ อันประกอบด้วยญาติพี่น้องไม่ถึง 10 คน ดำเนินไปอย่างทุลักทุเลจนต้องนำชุดลิเกไปจำหน่ายและต้องรับจ้างทำงานก่อสร้างรายวันเพื่อหาเงินประทังชีพ (สะท้อนจากภาพที่อยู่อาศัยของ “คนต้นเรื่อง,” ภาพเหตุการณ์และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“นอกเหนือจากอุปกรณ์และชุดลิเกไม่กี่ชิ้นนะครับ กระท่อมสังกะสีไ้ๆ เย้ๆ ผุๆ พังๆ ที่ตั้งอยู่บนที่ดินของชลประทานที่เห็นนั่นแหละครับ คือปราสาทราชวังที่แท้จริงซึ่งเป็นสมบัติพิสดานเพียงชิ้นเดียวของครอบครัวรุ่งเพชร” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “ความฝันของยายประดับ” (ปัญหาความยากจนที่มีสาเหตุจากความชราภาพ)

“ยายประดับ” (คนต้นเรื่อง) เป็นหญิงชราผู้อาศัยอยู่ในบ้านย่านนางเลิ้งเพียงลำพัง เนื่องจากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงในวัยเกษียณแล้ว ยายประดับจึงไม่ได้ทำงานมีเงินเดือนเหมือนบัณฑิตอื่น ๆ ได้แต่รับจ้างสถาบันกวดวิชาแจกใบปลิว มีรายได้เพียงวันละไม่ถึง 100 บาท เมื่อไม่ได้แจกใบปลิว ยายประดับจะเดินเก็บขวดน้ำที่ใช้แล้วไปขายให้ร้านค้า ยายประดับเล่าว่ากว่าจะเก็บสะสมเงินสำหรับไปลงทะเบียนเรียนในคณะนิติศาสตร์ได้ 200-300 บาท ยายต้องใช้เวลาก่อนจะเก็บสะสมเงินอยู่หลายวัน (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์, บทสัมภาษณ์และภาพที่อยู่อาศัยของ “คนต้นเรื่อง”)

ปรากฏใน “ดวงดาวของพ่อ” (ปัญหาความยากจนที่มีสาเหตุจากความพิการทางกาย)

วิถีชีวิตของครอบครัวของ “เมย์” (คนต้นเรื่อง) ต้องประสบความลำบากโดยมีสาเหตุจากการที่ผู้เป็นพ่อประสบอุบัติเหตุจนร่างกายพิการ โดยก่อนจะประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ล้มจนเป็นอัมพาต พ่อของเมย์เคยเป็นคนขับรถขนปูน ส่วนแม่เป็นกรรมกรก่อสร้างรายวัน รายได้ทั้งสองคนก็สามารถจุนเจือครอบครัวให้มีความสุขได้ตามอัตภาพ แต่เมื่อพ่อพิการ การหารายได้มาจุนเจือครอบครัวจึงตกเป็นภาระของผู้เป็นแม่เพียงคนเดียว แม่เมย์จะลาออกจากโรงเรียนมาเป็นกรรมกรก่อสร้าง ช่วยแม่หารายได้ใน การจุนเจือครอบครัว แต่ก็ยังขาดสำหรับ 5 ชีวิตในบ้านจนแม่ตัดสินใจหนีปัญหาออกจากบ้านไปมีสามีใหม่ ทั้งสามีพิการกับลูก 3 คนให้เผชิญกับความยากจนต่อไป (สะท้อนจากบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง” และภาพที่อยู่อาศัยของ “คนต้นเรื่อง”)

ภาพที่ 1 : “ดวงดาวของพ่อ”

2) ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ

การพัฒนาประเทศที่มุ่งเป้าหมายไปที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เป็นสาเหตุของปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจของคนในสังคม กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลกับการพัฒนาทางจิตใจ ทำให้วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (nonmaterial culture) ซึ่งได้แก่อุดมการณ์ ค่านิยม ประเพณี ศีลธรรม และจิตใจตามการเปลี่ยนแปลงไม่ทัน จึงเกิดการล้าหลังทางวัฒนธรรม (cultural lag) อันก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจตามมา (อนุสรณ์ ศรีแก้ว, 2533)

ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจที่พบในรายการคนค้นคน ครั้งหนึ่งเกิดจากการให้ความสำคัญต่อความเจริญทางวัตถุโดยละเลยต่อศีลธรรม ที่ปรากฏใน “ข้าคือ... นักสื่อความหมาย” “บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่” “เหยื่อธรรม” และ “ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน” ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจที่พบจากสาเหตุอื่นๆ ปรากฏใน “ปาว...สองล้อคู่ชีพ” “พระมหากษัตริย์” “ดวงดาวของพ่อ” “ป้าหมอ...แม่พระแห่งบ้านชัยพฤกษ์” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ เช่น

ปรากฏใน “เหยื่อธรรม” (ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจที่เกิดจากการให้ความสำคัญต่อความเจริญทางวัตถุโดยละเลยต่อศีลธรรม)

เนื้อหาจากเรื่องนี้สะท้อนปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ผ่านเรื่องราวการต่อสู้เพื่อแสวงหาความเป็นธรรมของ “คุณรัตนา” (คนต้นเรื่อง) ราษฎรเขตบึงกุ่มผู้ถูกผู้ประกอบการบ้านจัดสรรหลอกให้ซื้อบ้านที่สร้างบนที่ดินสาธารณะ เป็นเหตุให้เธอได้รับความเดือดร้อนโดยได้รับคำสั่งให้รื้อถอนบ้านที่เธอซื้อมาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งที่ผู้กระทำผิดที่แท้จริงคือผู้ประกอบการบ้านจัดสรรที่เจตนาฝ่าฝืนกฎหมายและติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสร้างบ้านบนที่ดินสาธารณะ ซึ่งการกระทำดังกล่าวตลอดจนการหลอกขายบ้านที่ผิดกฎหมายให้กับผู้ซื้อเพื่อเพิ่มกำไรในการประกอบธุรกิจของตน เป็นการเบียดเบียนและเอาเปรียบสังคมอย่างไม่ใส่ใจในความเดือดร้อนที่จะตกแก่ผู้อื่นในอนาคต และเป็นตัวอย่างหนึ่งของการมุ่งแสวงหาความเจริญทางวัตถุที่ไม่สมดุลกับความเจริญทางจิตใจ จนกระทั่งนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจในที่สุด (สะท้อนจากบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง” และบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

ปรากฏใน “ปาว...สองล้อคู่ชีพ” (ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ที่สะท้อนจากการทะเลาะวิวาทของหมู่วัยรุ่น)

ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ในเรื่องนี้สะท้อนผ่านการปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครหน่วยแพทย์กู้ชีพของวชิรพยาบาลของ “ปาว” (คนต้นเรื่อง) โดยปาวกล่าวว่าร้อยละ 70 ของเหตุร้ายที่เกิดในยามค่ำคืนคือเหตุทะเลาะวิวาทในหมู่วัยรุ่น และมักจะเกิดเหตุหลังสถานบันเทิง

ปิดแทบจะทุกสัปดาห์ในคืนวันศุกร์ที่ถนนข้าวสาร นอกจากนี้ ในรายการ ปาวยังได้เดินทางไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากเหตุทะเลาะวิวาทในหมู่วัยรุ่นที่สนามหลวงด้วย (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสนทนาระหว่าง “คนเดินเรื่อง” กับ “คนดันเรื่อง”)

คนเดินเรื่อง : แสดงว่าเราก็เจอพวกวัยรุ่นตีกันบ่อยๆ ละสิ

ปาว : บ่อยมากเลยครับ ก็ 70 เปอร์เซ็นต์ ของเคสในตอนกลางคืน

ปรากฏใน “พระมหากษัตริย์” (ปัญหาความสัมพันธ์ของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม)

ปัญหาความสัมพันธ์ของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ในเรื่องนี้สะท้อนผ่านการที่ “พระมหา” (คนดันเรื่อง) ริเริ่มการฟื้นฟูประเพณีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในเทศกาลสงกรานต์ที่บ้านหนองหล่ม ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน ขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ท่านเดินทางไปศึกษาร่ำเรียนในต่างเมืองเป็นเวลาหลายปี เมื่อกลับมาสู่บ้านเกิดที่บ้านหนองหล่มและได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในประเพณีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในเทศกาลสงกรานต์ พระมหากษัตริย์จึงได้เป็นแกนนำให้ชาวบ้านพร้อมใจกันเดินทางไปรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ถึงบ้าน (สะท้อนจากการกระทำและบทสัมภาษณ์ “คนดันเรื่อง”)

“ที่นี่ก็เริ่มเปลี่ยนไปแล้ว พอตีตอนนั้นมา 3-4 ปีก่อน มาเห็นมันเปลี่ยนแปลงเยอะ ก็เลยคิดมาปรึกษาพ่อหลวงกับปรึกษาพระครู ปรึกษาว่าจริงๆ น่าจะฟื้นฟูขึ้นมาได้นะ” (พระมหา)

3) ปัญหาคนพิการ

คนพิการ คือ คนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะทำให้มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ การสื่อความหมาย คือ การพูด ฟัง อ่าน เขียน การทำกิจวัตรประจำวัน การประกอบอาชีพ การสร้างสัมพันธภาพกับคนในสังคม ซึ่งคนหนึ่งอาจจะมีความบกพร่องและมีขีดจำกัดได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC), 2549)

ประเภทของความพิการ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2549) ได้แก่

- พิกัดทางการมองเห็น
- พิกัดทางการได้ยินและสื่อความหมาย
- พิกัดทางกายหรือการเคลื่อนไหว
- พิกัดทางจิตใจหรือพฤติกรรม
- พิกัดทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้
- พิกัดซ้ำซ้อน

ปัญหาคนพิการที่ปรากฏในรายการคนค้นคน พบความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ที่ปรากฏใน “เลือดลิเก” “เรื่องของอ้อม” “ดวงดาวของพ่อ” และ “สุขิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” ความพิการซ้ำซ้อน ที่ปรากฏใน “เดือนกับดาว” และ “กว่าแม่จะรู้เพียงสา” ความพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ที่ปรากฏใน “เลือดลิเก” และ “ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน” และความพิการทางการมองเห็น ที่ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาคนพิการ เช่น

ปรากฏใน “สุขิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” (ปัญหาคนพิการประเภทพิการทางกาย)

ปัญหาคนพิการในเรื่องนี้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของ “สุขิน” (คนดันเรื่อง) ความพิการเกิดขึ้นกับสุขินหลังการผ่าตัดที่คอตั้งแต่เธออายุ 3 ขวบ การผ่าตัดไปกระทบเส้นประสาทเป็นผลให้สุขินสูญเสียความสามารถในการเดินมานับแต่บัดนั้น ความพิการทำให้สุขินเสียโอกาสในการศึกษา ทำให้เธอถูกผู้คนรอบข้างล้อเลียนราวกับเป็นตัวตลก ถูกเพื่อนร่วมงานรังเกียจที่เป็นภาระ และได้รับค่าแรงการทำงานที่ได้น้อยกว่าคนปกติ (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนดันเรื่อง,” บทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง” และการกระทำของบุคคลอื่นที่มีต่อ “คนดันเรื่อง”)

“เขาเรียกไฉ่ฉวย ไฉ่เงือก แม่น้ำอะไรอย่างนี้ ก็มาถามแม่ทำไมเราต้องเรียกแบบนี้ด้วย... เรียกแล้วเขาก็หัวเราะกัน” (สุขิน)

“บางทีความทุกข์และความเจ็บปวดที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่การเกิดมาเป็นคนพิการนะครับ หากแต่อยู่ที่ความเป็นคนพิการได้ทำลายโอกาสและความเชื่อมั่นของคนคนหนึ่งลง และอยู่ที่การที่คนเรามักจะไม่ค่อยให้ออกาสกับคนพิการ” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “เดือนกับดาว” (ปัญหาคนพิการประเภทพิการซ้ำซ้อน)

ปัญหาคนพิการในเรื่องนี้สะท้อนจากการที่น้องชายคนเล็กของ “เดือน” (คนดันเรื่อง) เป็นเนื้องอกที่จมูกมาแต่กำเนิด แขนขาไม่มีเรียวแรง เดินเองไม่ได้ และมีการเรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติ ต้องมีคนดูแลตลอดเวลา ทำให้ผู้เป็นแม่ไม่สามารถออกไปทำงานมาจุนเจือครอบครัวได้ และเมื่อผู้เป็นพ่อติดสุราจนขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ภาระในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัวจึงตกอยู่กับเดือน ผู้เป็นลูกสาวคนโต (สะท้อนจากภาพและบทสัมภาษณ์ “คนดันเรื่อง”)

ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” (ปัญหาคนพิการประเภททางการมองเห็น)

ปัญหาคนพิการในเรื่องนี้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของ “ยายเที่ยง” หญิงชราตาบอดวัย 70 ปี ที่ต้องอาศัยอยู่ตามลำพังที่บ้านกะโโดน อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ มาเป็นเวลากว่า 10 ปี เนื่องจากลูกหลานเดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ ทั้งหมด แม้ว่ายายเที่ยงจะต้องการทำการรักษาดวงตาให้สามารถมองเห็นได้เป็นปกติ แต่ก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมีฐานะยากจน และไม่มีลูกหลานดูแล

ค่าใช้จ่ายในการรักษาหรือมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือ (สะท้อนจากภาพและบทสัมภาษณ์บุคคลอื่นในเรื่องที่เผชิญปัญหาสังคม)

4) ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้อธิบายความหมายของสิ่งเสพติดไว้ว่า “สิ่งเสพติดให้โทษ ได้แก่ สิ่ง que เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถจะหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ หลังจากนั้นก็จะทำให้เกิดโรควัยไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้นได้” (อ้างถึงใน โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์, 2543: 167)

ปัญหาสิ่งเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของสังคมไทยขณะนี้ เห็นได้จากการที่เด็กวัยรุ่นตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดในรูปแบบต่างๆ นับแต่กัญชาจนกระทั่งเฮโรอีน และมีการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น การก่ออาชญากรรมเพื่อนำเงินไปบำบัดความต้องการสิ่งเสพติด หรือมั่วสุม คบคิดกันทำมีชอกก่อกวนความสงบสุขของสังคม (สุพิศรา สุภาพ, 2546)

ยาเสพติดหรือสิ่งเสพติดให้โทษ สามารถแบ่งประเภทตามเกณฑ์ทางกฎหมายได้ 2 ประเภท โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์, 2543: 172) ได้แก่

- ประเภทถูกกฎหมาย เช่น ยาแก้ไอ น้ำดื่ม บุหรี่ เหล้า กาแฟ เป็นต้น
- ประเภทผิดกฎหมาย เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน กัญชา แอมเฟตามีน กาว ทินเนอร์ เป็นต้น

ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏทั้งประเภทถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ในประเภทที่ถูกกฎหมาย พบว่ามีปัญหาการติดสุราใน “เลียดลิเก” และ “เดือนกับดาว” ส่วนประเภทที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ เฮโรอีน กัญชา และกาว พบใน “บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่” “ปู่เย็น...เผ่าทะนง” “ทาส” “เรื่องของอ้อม” และ “ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ เช่น

ปรากฏใน “เดือนกับดาว” (ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษประเภทที่ถูกกฎหมาย)

ปัญหายาเสพติดประเภทสุราในเรื่อง “เดือนกับดาว” สะท้อนจากพฤติกรรมการติดสุราจนบกพร่องต่อหน้าที่ผู้นำครอบครัวของพ่อของเดือน กล่าวคือ นอกจากจะติดสุราจนไม่สามารถทำงานหาเงินจุนเจือครอบครัวแล้ว ความเมายังทำให้พ่อของเดือนทะเลาะเบาะแว้งกับแม่เธอเป็นประจำ และจะทำลายข้าวของเครื่องใช้ในบ้านจนเสียหาย “เดือน” (คนต้นเรื่อง) จึงต้องทำงานหาเลี้ยงแม่และน้องอีก 3 คนแทนผู้เป็นพ่อ (สะท้อนจากบทสนทนาระหว่าง “คนเดินเรื่อง” กับ “คนต้นเรื่อง”)

คนเดินเรื่อง : แล้วพอกินเหล้ามา มีทะเลาะเบาะแว้งอะไรกับแม่บ้างไหม

เดือน : มี ประจำเลย... เวลาทะเลาะกันพ่อเขาจะโวยวาย ขว้างปาของ ดึงประมาณเที่ยงคืน ดีหนึ่งก็จะไป เคาะบ้านตา ไปนอนอนบ้านตา บางทีครกตำพริก ขว้างแตกหมดเลย ไม่อยากจะมีอะไร ถ้ามีไปก็ เวลาพ่อแม่ทะเลาะกันก็เสียหายหมด

ปรากฏใน “ทาส” (ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษประเภทที่ผิดกฎหมาย)

เนื้อหาเรื่อง “ทาส” สะท้อนปัญหายาเสพติดผ่านการนำเสนอวิถีชีวิตของเด็กหนุ่มสาว 3 คน (คนต้นเรื่อง) ที่ตกเป็นทาสยาเสพติด กล่าวคือ “กุง” ลูกชายร้านขายของชำใน จ.สมุทรปราการ เริ่มสูบบุหรี่กินเหล้าตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น ม.3 และเริ่มทดลองสูบกัญชาโรยเฮโรอีนเมื่อเข้าเรียน ปวช. ปี 1 จากนั้น 3-4 เดือน จึงเปลี่ยนจากการสูบเป็นการฉีดเฮโรอีนเข้าเส้นเลือด เนื่องจากเฮโรอีนมีราคาแพง จึงต้องใช้จ่ายเงินในการเสพถึงอย่างน้อยวันละ 400-500 บาท ซึ่งหากกุงไม่ไปลักเล็กขโมยน้อย กุงก็จะขอเงินจากแม่ ส่วน “เป้” เด็กหนุ่มรุ่นราวคราวเดียวกับกุง เมื่อพ่อเสียชีวิตลงก็เริ่มนำข้าวของต่างๆ ในบ้านไปขายเพื่อนำเงินมาซื้อเฮโรอีน เมื่อบ้านไม่เหลือทรัพย์สินสมบัติอะไร เป้ก็ไปหยิบยืมจากญาติๆ และวางแผนว่าจะขายบ้านที่เป็นมรดกจากพ่อเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ต่างๆ ที่ยืมมา ส่วน “อ้อม” เด็กสาววัยเดียวกัน ก็พลอยติดยาและต้องช่วยเพื่อนอีก 2 คนลักเล็กขโมยน้อยตามอพาร์ตเมนต์และร้านสะดวกซื้อต่างๆ ซึ่งวิถีชีวิตของเด็กหนุ่มสาวที่ตกเป็นทาสยาเสพติดเหล่านี้ไม่เพียงจะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง แต่ยังนำความทุกข์และความเดือดร้อนไปสู่ครอบครัวและสังคมอีกด้วย (สะท้อนจากการกระทำและบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง” และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“ยาเสพติดที่ซื้อเฮโรอีน ไม่เพียงแต่ทำลายความหวังและอนาคตของเด็กหนุ่มคนหนึ่งลงเท่านั้น แต่มันยังได้ทำร้ายอีกหลายชีวิต ซึ่งรายล้อมอยู่รอบข้างเขา...” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “เรื่องของอ้อม” (ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษประเภทที่ผิดกฎหมาย)

แม่ของ “อ้อม” (คนต้นเรื่อง) จำคุกในคดียาเสพติด ต้องโทษ 8 ปี อ้อมและน้องสาวจึงต้องอาศัยอยู่กับตาและยาย การดูแลอ้อมผู้ซึ่งป่วยด้วยโรคร้ายและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และตาผู้สุขภาพไม่แข็งแรงจึงตกเป็นภาระของยายและน้า แม้จะมีตาและยายคอยดูแลใกล้ชิด แต่ในใจของอ้อมและน้องสาวก็ยังแสวงหาความอบอุ่นของแม่อยู่เสมอ หากว่าไม่เกิดปัญหายาเสพติดขึ้น แม่ของอ้อมคงสามารถช่วยแบ่งเบาภาระการดูแลพ่อและลูกสาวของตนได้ อีกทั้งคงสามารถสร้างความอบอุ่นให้ครอบครัวมากขึ้น (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

5) ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว

ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยา กัน โดยมีลูกหรือไม่มีก็ได้ ครอบครัวเป็นสถาบันเบื้องต้นที่ให้การอบรมสั่งสอนสมาชิกให้รู้บรรทัดฐานต่างๆ ของสังคม ถ้าหากว่าครอบครัวมีความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว (Family Disorganization) มีความบกพร่องต่างๆ จนกลายเป็นปัญหาที่ไม่อาจจะแก้ไขได้ ครอบครัวนั้นๆ ก็อาจถึงกับแตกแยกจนกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด (สุพัตรา สุภาพ, 2523)

รูปแบบของครอบครัวที่จัดว่ามีปัญหา ได้แก่ (อดุลย์ ดันประยูร, 2524: 151)

- ครอบครัวแตกแยกที่ออกมาในรูปการหย่าร้าง (divorce) แยกกันอยู่ (separation) ละทิ้ง (desertion) หรือเลิกร้าง (annulment)
- ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวหรือต้องอาศัยญาติช่วยดูแลบุตร เนื่องจากวิกฤตการณ์จากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น อุบัติเหตุ ต้องโทษจำคุก
- ครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวเป็นโรคเรื้อรัง มีบุตรปัญญาอ่อน หรือร่างกายพิการ
- ครอบครัวที่อยู่ด้วยกันเนื่องจากว่าไม่มีอะไรดีไปกว่านั้น ไม่มีความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางจิตใจ มีแต่ความสัมพันธ์จืดจางที่สามภรรยา
- ครอบครัวที่บิดามารดามีได้จดทะเบียนกันถูกต้องตามกฎหมาย

ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัวที่พบในรายการคนค้นคน พบรูปแบบ ครอบครัวแตกแยกที่ออกมาในรูปการหย่าร้าง (divorce) แยกกันอยู่ (separation) ละทิ้ง (desertion) หรือเลิกร้าง (annulment) ที่ปรากฏใน “เรื่องของอ้อม” “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” และ “ดวงดาวของพ่อ” ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวหรือต้องอาศัยญาติช่วยดูแลบุตร เนื่องจากวิกฤตการณ์จากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น อุบัติเหตุ ต้องโทษจำคุก พบใน “เรื่องของอ้อม” และ “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” และครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวเป็นโรคเรื้อรัง มีบุตรปัญญาอ่อน หรือร่างกายพิการ พบใน “เลือดเถิง” “เรื่องของอ้อม” “เดือนกับดาว” “กว่าจะรู้เตียงสา” และ “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว เช่น

ปรากฏใน “ดวงดาวของพ่อ” (ปัญหาครอบครัวแตกแยกที่ออกมาในรูปการละทิ้ง)

การทะเลาะกันของพ่อและแม่ของ “เมย์” (คนต้นเรื่อง) จนเป็นเหตุให้พ่อบันดาลโทสะจนประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์คว่ำและทำให้ผู้เป็นพ่อเป็นอัมพาต และเมื่อพ่อพิการ แม่ของเมย์ก็ตัดสินใจทอดทิ้งสามีพิการและลูกทั้ง 3 คนไปมีสามีใหม่ ทั้งให้สมาชิกที่เหลือในบ้าน 4 ชีวิต ที่ช่วย

ตัวเองไม่ได้ เผลอกับความอดอยากอย่างไรที่ฝั่ง (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์พ่อของ “คนต้นเรื่อง” ที่เผชิญปัญหาสังคมร่วมกัน และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“พอดีพวกเพื่อนๆ เขามา เขาก็ชวนกินเหล้า พอกินเหล้า ตอนเที่ยงผมไม่กลับบ้าน ผมก็นั่งกินกับเขา แฟนเขาโมโห เขาก็ไปตาม ผมก็โมโหเมีย ก็เลยติตรตมากับแฟน ก็นั่งมาด้วยกัน ผมก็โมโห ผมก็บิต กะว่ามาแล้วจะเบรคตรงที่ป้อมยาม ทีนี้พอเบรค จากเลนส์ซ้ายเบรคไม่อยู่ ก็เลยหักไปทางขวา ไม่พ้น ผมก็ร่วงทั้งผัวทั้งเมีย” (พ่อของเมย์)

“ส่วนแม่ของเด็กนั้น ได้แยกทางจากพ่อไปตั้งแต่ที่พี่ประหยัดได้ล้มป่วยไปประมาณปีเศษๆ ทิ้งให้ลูกทั้ง 3 คน กับสามีพิการต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพียงลำพัง” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “เรื่องของอ้อม” (ครอบครัวที่ต้องอาศัยญาติช่วยดูแลบุตร เนื่องจากวิกฤตการณ์จากภายนอก)

พ่อกับแม่ของ “อ้อม” (คนต้นเรื่อง) แยกทางกันตั้งแต่อ้อมยังเล็ก เป็นเหตุให้แม่ อ้อมและน้องสาวต้องอาศัยอยู่กับตาและยายที่จังหวัดราชบุรี เมื่อแม่ของอ้อมต้องจำคุกในคดียาเสพติด อ้อมที่ป่วยด้วยโรคร้ายและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จึงตกเป็นภาระการดูแลของตากับยายเพียงลำพัง (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

ภาพที่ 2 : “เรื่องของอ้อม”

ปรากฏใน “กว่าแม่จะรู้เตียงสา” (ครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวเป็นโรคเรื้อรัง มีบุตรปัญหาอ่อนหรือร่างกายพิการ)

ลูกชายคนเล็กของ “รุ่ง” (คนต้นเรื่อง) พิการตั้งแต่กำเนิดจากการสำลักน้ำคร่ำ ต้องกินยากันชักสม่ำเสมอ และต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา และนายพิกุลทองจะต้องลงงานทุกวันพุธ เพื่อพาลูกชายคนเล็กไปทำกิจกรรมบำบัดเพื่อฟื้นฟูสมรรถนะของกล้ามเนื้อร่างกาย (สะท้อนจากภาพและบทสัมภาษณ์สามีของ “คนต้นเรื่อง” ที่เผชิญปัญหาสังคมร่วมกัน)

6) ปัญหาการขาดการศึกษา

อดุลย์ ดันประยูร (2524) กล่าวถึงการศึกษาว่า เป็นกระบวนการสำคัญในการที่จะก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ทักษะคิด แบบของความประพฤติ ตลอดจนค่านิยมต่างๆ จนชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยเป้าหมายประการหนึ่งของการศึกษาคือเพื่อให้มนุษย์มีวิชาชีพเพื่อจะหาเลี้ยงชีพได้ ปัญหาการศึกษาของไทย เป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นเวลานานแล้ว โดยมากแล้วบุคคลที่ขาดการศึกษาจะต้องทำงานใช้แรงงานอาบเหงื่อต่างน้ำ เช่น กรรมกร รับจ้าง หาบเร่ แต่ได้รับค่าตอบแทนที่ต่ำ เนื่องจากการขาดการศึกษากระทบต่อทางเลือกและโอกาสในการประกอบอาชีพ บุคคลเหล่านี้จึงมีฐานะยากจนและครอบครัวประสบความลำบาก

ปัญหาการขาดการศึกษาที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “ข้าคือ...นักสื่อความหมาย” “เลือดลิเก” “หนังขอข้าว” “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” “ดวงดาวของพ่อ” และ “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาการขาดการศึกษา เช่น

ปรากฏใน “เลือดลิเก”

ปัญหาการขาดการศึกษาใน “เลือดลิเก” สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของ “เอ” (คนต้นเรื่อง) พระเอก ลีเกว้ย 17 ปี ผู้มีความรู้เพียงแค่ชั้นป. 4 เอเป็นบุตรชายคนโตของ “มนต์เสน่ห์ รุ่งเพชร” อดีตพระเอก ลีเกดก๊อที่ฝากความหวังไว้กับลูกชายในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น แม้ว่า จะตระหนักดีในความลำบากของการประกอบอาชีพนักแสดงลิเก ที่ยากลำบากทั้งกายและใจ ต้องแบก หามเวที ประกอบเวที จัดฉากเอง และรายได้จากการเรียรจากผู้ชมก็ยังไม่แน่นอน (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

“ผมจะให้น้องดูผมตลอด เรียนจบน้อยเป็นยังไง เรียนจบสูงนะดีได้ทำงานดี ๆ ไม่ต้องมาลำบากอย่างที่ กว่าจะได้แต่ละบาท ทุกสตาจค์เนี่ย ต้องมาร่ำมาร้องให้เขาดู ต้องทำทุกอย่างให้เขาพอใจ เราถึงจะได้เงินนั้นมา” (เอ)

ปรากฏใน “ดวงดาวของพ่อ”

ปัญหาการศึกษาใน “ดวงดาวของพ่อ” สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของครอบครัว “เมย์” (คนต้นเรื่อง) เนื่องจากพ่อและแม่ของเมย์ขาดการศึกษา ทำให้ต้องทำงานใช้แรงงานซึ่งมีอัตราค่าแรงต่ำ และมีความเป็นอยู่ที่อดคัดขัดสน เมื่อพ่อของเมย์ประสบอุบัติเหตุจนเป็นอัมพาต แม่ของเมย์จึงออกจากบ้านไปโดยอ้างว่าไม่มีความรู้ จึงต้องไปหางานก่อสร้างที่ห่างไกลบ้านทำดีกว่าอดอยากอยู่ที่บ้าน (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสนทนาในครอบครัวของ “คนต้นเรื่อง”)

“ถ้าไม่ไปนอกบ้าน ถ้าไม่ไปไกลบ้าน จะมึงงานทำไหม... ทำ
ก่อสร้างเหมือนกันนี่แหละ แต่ที่นั่นมันมีทำไหม มีความรู้อะไร” (แม่
ของเมย์)

ปรากฏใน “สุขิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ”

ปัญหาการศึกษาในเรื่องนี้เป็นผลสืบเนื่องจากความพิการของ “สุขิน” ตั้งแต่ยังเด็ก โรงเรียนที่สุขินไปสมัครเรียนจึงไม่รับเธอเข้าเรียน ทำให้สุขินไม่รู้จักแม้แต่พยัญชนะไทยและเขียนชื่อตัวเองไม่ได้ ทำให้สุขินต้องทำงานใช้แรงงานและได้รับอัตราค่าแรงในขั้นต่ำ (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง” และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“ไม่ได้เรียนหนังสือ ตั้งแต่ 7 ขวบ พ่อพาไปสมัครเรียน ครู
ไม่ให้เรียน บอกว่าพิการ เรียนไม่ได้” (สุขิน)

“ในช่วงที่ไม่มึงงานจ้าง สุขินก็ไม่เคยอยู่บ้านว่างๆ นะครับ
ชีวิตเธอเว้นการทำงานไม่ได้ครับ เพราะมันหมายถึงค่าใช้จ่าย เธอ
จะต้องออกไปตระเวนหางานรับจ้างทำแล้วแต่ว่าใครจะเมตตาจ้างให้
เธอทำอะไรนะครับเพื่อที่จะแลกกับค่าแรงราคาถูก แต่นั่นล่ะครับ
สำหรับคนอย่างเธอ บางครั้งการขอแค่โอกาสก็ยิ่งมากเกินไป” (คน
เดินเรื่อง)

7) ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง “สิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่า
ยกย่องหรือเห็นว่าถูกต้อง และเป็นสิ่งที่ยึดถือในการ “เลือก” ที่จะกระทำหรือไม่กระทำ” ในปัจจุบันได้
เกิดค่านิยมผิดๆ ขึ้น เช่น ค่านิยมในความร่ำรวย อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่การงาน และค่านิยมในวัตถุ
มากกว่าการทำความดี ผู้คนในสังคมจึงได้รับแรงกดดันให้ได้มาซึ่งสิ่งที่หวัง โดยไม่ใส่ใจต่อวิธีการที่จะ
ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น (สุพัศรา สุภาพ, 2546: 34)

ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมที่พบในรายการคนค้นคน ได้แก่ ค่านิยมการนับถือความร่ำรวย ดูหมิ่นผู้มีฐานะยากจนที่ปรากฏใน “บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่” ค่านิยมการเที่ยวสถานบันเทิงในยามค่ำคืนของหนุ่มวัยรุ่นไทยที่ปรากฏใน “ปาว...สองล้อคู่ชีพ” ค่านิยมในวัตถุของชาวชนบทผู้มีอาชีพเกษตรกรรมในแถบอีสานเหนือของประเทศไทยที่ปรากฏใน “หนังขอข้าว” ค่านิยมการฉลองเทศกาลสงกรานต์ด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ปรากฏใน “ER นาทีชีวิต” และ “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” ค่านิยมในการแต่งงานกับชายชาวตะวันตกของชาวอีสานเพื่อให้ได้มาซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ดีขึ้นที่ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม เช่น

ปรากฏใน “บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่” (ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมการนับถือความร่ำรวย ดูหมิ่นผู้มีฐานะยากจน)

แม้ว่า “บังหมาด” (คนดันเรื่อง) ชายมุสลิมฐานะยากจนจะมีเจตนาในการช่วยเหลือสังคมด้วยการริเริ่มใช้กีฬาฟุตบอลเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังเยาวชนให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยไม่ข้องแวะกับยาเสพติด แต่ด้วยความที่มีฐานะยากจน บังหมาดจึงถูกชาวบ้านกล่าวเสียดสี ดูหมิ่น และมองในแง่ร้ายว่าบังหมาดมีเจตนาแอบแฝงเรื่องเงินในการนำเด็กไปแข่งฟุตบอล และบังหมาดก็ไม่เคยได้รับการสนับสนุนด้านทุนทรัพย์หรือปัจจัยใดๆ จากทางราชการ ทำให้บังหมาดต้องตัดสินใจขายทรัพย์สินส่วนตัวที่เป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพไปเพื่อซื้อลูกฟุตบอลให้พอเพียงต่อการฝึกซ้อมของเด็กๆ ในทีมฟุตบอลที่บังหมาดตั้งขึ้น (สะท้อนจากบทสนทนาระหว่าง “คนเดินเรื่อง” กับ “คนดันเรื่อง”)

- คนเดินเรื่อง : ทำไมถึงได้ยอมตัดใจขายรถมอเตอร์ไซค์แลกกับฟุตบอล ไม่มีวิธีอื่นแล้วหรือ
- บังหมาด : ลองแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ คือที่ไม่ประสบความสำเร็จ ฐานะของบังยากจน อยู่อย่างไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีเกียรติ คนจนเวลาไปขออะไร ใครก็ไม่นับถือ เขาไม่สนใจ

ปรากฏใน “หนังขอข้าว” (ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมในวัตถุของชาวชนบท)

การนำเสนอเรื่อง “หนังขอข้าว” สะท้อนปัญหาเกี่ยวกับวัตถุนิยมของชาวชนบทผู้มีอาชีพเกษตรกรรมในแถบอีสานเหนือของประเทศไทย เห็นได้จากค่านิยมในการครอบครองอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีเพื่อความบันเทิงที่ทันสมัย อาทิ CD VCD ไว้ในแทบจะทุกครัวเรือน ค่านิยมในวัตถุ ความเจริญทางเทคโนโลยี และความทันสมัย ได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปและได้เข้ามาแทนที่ค่านิยมการเกื้อกูลกันในสังคม อย่างเช่นการให้ข้าวเปลือกแลกกับการได้รับความบันเทิงของหนังกลางแปลง หรือ “หนังขอข้าว” อาชีพของบัวสี โพธิมาดย์ (คนดันเรื่อง) ที่เคยเฟื่องฟูในอดีต เมื่อความเจริญทางวัตถุเข้าถึง ค่านิยมในการชมหนังกลางแปลงของชาวบ้านก็ลดน้อยลง (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสัมภาษณ์ “คนดันเรื่อง”)

“CD มันระเบิดแล้ว มีหมดทุกบ้านแล้ว คนทุกซ์คนยากมัน
ก็มีกันหมดแล้ว มันราคาถูก” (นายบัวสี)

ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” (ปัญหาค่านิยมการแต่งงานกับชายชาวตะวันตกเพื่อยกระดับ
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว)

ครอบครัวของ “สพฐ อุดมสิน” (คนต้นเรื่อง) หนึ่งในลูกอีสานชาวบ้านกะโดน อ.ประโคนชัย
จ.บุรีรัมย์ที่มีฐานะยากจน ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองและไม่สามารถสร้างบ้านที่ใช้เวลาสร้างกว่า
20 ปีให้แล้วเสร็จได้ สพฐจึงต้องเดินทางไปทำงานก่อสร้างที่กรุงเทพฯ เพื่อนำเงินมาเลี้ยงพ่อแม่และ
สร้างบ้านให้เสร็จ “ดาเหย” ผู้เป็นพ่อที่เห็นเพื่อนบ้านมีบ้านใหม่ทันสมัยหลังใหญ่จากการที่ลูกสาวของ
เพื่อนบ้านแต่งงานกับชาวตะวันตก จึงคาดหวังว่าลูกสาวคนโตของตนจะได้แต่งงานกับชาวตะวันตก
เพื่อนำเงินมาไถ่ที่นาของครอบครัวคืน (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์พ่อของ “คนต้นเรื่อง”)

“หนูไปหาเงินมา สามี่ฝรั่งเอาไปเลย จะได้เงินมาไถ่เรา
คืน” (ดาเหย อุดมสิน)

8) ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ
และสังคม ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวม แม้ว่าปัจจุบันการ
สาธารณสุขและยาจะทันสมัยขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทยังขาดความรู้ใน
การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและการส่งเสริมสุขภาพ และสำหรับคนเมือง มลภาวะจากสิ่งที่มีพิษต่าง ๆ
เช่น ควันจากท่อไอเสียหรือจากโรงงาน น้ำเสีย อาหารที่ปนเปื้อนยาฆ่าแมลง ตลอดจนการมีวิถีชีวิตที่
เร่งรีบและตึงเครียดในสภาวะของเมืองที่จราจรแออัดคับคั่ง ล้วนก่อให้เกิดปัญหาโรคภัยไข้เจ็บทั้งสิ้น

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “ครูโชน”
“เรื่องของอ้อม” “กว่าแม่จะรู้เตียงสา” “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” และ “ป่าหมอ...แม่พระแห่งบ้าน
ชัยพฤกษ์” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ เช่น

ปรากฏใน “ครูโชน”

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บจากเรื่อง “ครูโชน” สะท้อนจากการที่ “ครูชีพ” (คน
ต้นเรื่อง) มีโรคภัยไข้เจ็บเข้ามาเบียดเบียนอย่างหนักในวัย 50 ปี โดยเริ่มมีอาการจ้อประสาทตาออก
ก่อน หลังจากได้รับการผ่าตัดจนหาย จากนั้นไม่ถึงปี ก็พบว่าตนเป็นโรคหัวใจอันมีสาเหตุจาก
ความเครียด (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ภรรยาของ “คนต้นเรื่อง”)

“เริ่มแรกก็ตาก่อน คือมองอะไร อย่างเดียวมองเป็น 3 อย่าง
หมอบอกว่าจอประสาทตาลอก ผ่าตัดตัดปี ปลายปีก็เป็นโรคหัวใจ”
(ปีทมาวดี ขอปะกลาง : ภรรยาครูชีพ)

ปรากฏใน “สุขิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ”

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บในเรื่องนี้เกิดขึ้นกับสมาชิกของครอบครัวของ “สุขิน” (คนต้นเรื่อง) หลายคน กล่าวคือ สุขินเป็นโรคหอบหืดมาหลายปีแล้ว ต้องใช้ยาพ่นขยายหลอดลมและกินยา บ่อยครั้งที่อาการป่วยรบกวนการทำงานหาเลี้ยงครอบครัวของสุขิน ส่วนพ่อวัย 78 ปี ของสุขิน ก็มีปัญหาสุขภาพเนื่องจากสูบบุหรี่ มีอาการไอเป็นเลือด ผลเอ็กซเรย์พบจุดดำในปอด ต้องกินยาสมำเสมอ ส่วนพี่ชายของสุขินเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง สุขินจึงรับภาระเลี้ยงดูหลานแทน (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

ปรากฏใน “ป่าหมอ...แม่พระแห่งบ้านชัยพฤกษ์”

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บในเรื่องนี้สะท้อนผ่านการป่วยเป็นมะเร็งของพี่สะใภ้ของ “ป่าหมอ” (คนต้นเรื่อง) ด้วยความเห็นใจพี่ชายที่ต้องดูแลภรรยาที่ป่วยหนักที่ประเทศเยอรมัน ป่าหมอจึงรับพี่สะใภ้ที่ป่วยเป็นมะเร็งในระยะสุดท้ายมาดูแลที่บ้านที่กรุงเทพฯ แทน แม้ว่าป่าหมอจะให้การดูแลอย่างใกล้ชิดด้วยตนเอง แต่เนื่องจากเป็นการป่วยหนักถึงระยะสุดท้าย พี่สะใภ้ของป่าหมอได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

“ที่ป่วยหนักมาก ๆ เลยนะคะคือพี่สะใภ้ค่ะ เป็นมะเร็งเต้านม แล้วก็เยอรมันก็ให้ยารักษาทุกวิถีทางแล้วจนแพทย์บอกว่าไม่มีทางรักษาหายแล้ว” (ป่าหมอ)

9) ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง

ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองเป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลย์ระหว่างเมืองกับชนบท ส่งผลให้ชาวชนบทต้องอพยพเข้ามาประกอบอาชีพและอยู่อาศัยให้เมือง (อนุสรณ์ ศรีแก้ว, 2533: 152) การอพยพของชาวชนบทสู่เมืองนี้ นอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมเมือง อาทิ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาโสเภณีแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมชนบทด้วย เช่น ปัญหาคนชราขาดคนดูแล และปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว เป็นต้น

ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองในรายการคนค้นคน ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด ที่ปรากฏใน “ER นาที่ชีวิต” และ “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” ก่อให้เกิดปัญหาคนชราขาดคนดูแล ที่ปรากฏใน “เดือนกับดาว” และ “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” และก่อให้เกิดปัญหาความไม่

เป็นระเบียบในครอบครัว ที่ปรากฏใน “พระมหากษัตริย์” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง เช่น

ปรากฏใน “ER นาทีชีวิต” (ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองที่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด)

เนื้อหาจากเรื่อง “ER นาทีชีวิต” ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอุบัติเหตุโดยรถยนต์และจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี 2548 ที่มีเป็นจำนวนมากนั้น สะท้อนปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง กล่าวคือในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จะมีการเดินทางของผู้คนจำนวนมากจากเมืองใหญ่สู่ภูมิลำเนาของตนเองเพื่อฉลองเทศกาลกับครอบครัว การอพยพของชาวชนบทสู่เมืองนี้ นอกจากจะสร้างความแออัดและมลภาวะให้กับเมืองใหญ่แล้ว ในช่วงเทศกาลสงกรานต์และปีใหม่มยังทำให้การจราจรติดขัดและเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ด้วย (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” (ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองที่ก่อให้เกิดปัญหาคนชราขาดคนดูแล)

ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองในเรื่องนี้เป็นผลกระทบจากความยากจนของชาวชนบทผู้ยึดอาชีพทำไร่ทำนา ในช่วงหมดฤดูทำนา ชาวชนบทจำนวนมาก รวมทั้งชาวบ้านกะโดน อ. ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ จึงต้องจากบ้านมาทำงานในเมืองหลวง บางครอบครัวต้องทิ้งลูกไว้กับบิดามารดา หรือทิ้งบิดามารดาในวัยชราภาพไว้ตามลำพัง รายการคนค้นคนได้นำเสนอภาพและได้บรรยายถึงการเดินทางออกจากกรุงเทพฯ ของชาวชนบทจำนวนมากเพื่อกลับสู่บ้านเกิดของตนในช่วงเทศกาลสงกรานต์จนทำให้ถนนมิตรภาพที่มุ่งหน้าสู่ภาคอีสานนั้นเต็มไปด้วยยานพาหนะแออัดคับคั่ง (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“เราจะเห็นภาพพวยยานหลังไหล ผู้คนเบียดเสียดยื้อแย่งกันออกจากเมืองหลวง กรูกันออกไปเหมือนกับฝูงแกะหิวโหยกรูออกจากกรงในฉับพลันที่ประตูเปิดออกอย่างไรอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ปีละ 2 ครั้ง นั่นก็คือในวันปีใหม่ แล้วก็ในเทศกาลสงกรานต์ เกือบ 100% ของคนที่ติดอยู่บนถนนนั้นไม่ใช่คนเมืองกรุง แต่เป็นคนชนบทที่เข้าใช้และก็มาขายชีวิตให้กับเมืองหลวงเพื่อที่จะแลกกับเศษเงินเล็กน้อยๆ ที่เมืองหลวงจะโยนให้พวกเขา นำกลับไปสู่ชนบท” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “พระมหากษัตริย์” (ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองที่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว)

ในเรื่องนี้มีการสะท้อนปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองผ่านบทสนทนาระหว่างคนเดินเรื่องกับ “พระมหา” (คนต้นเรื่อง) ถึงสาเหตุที่พระมหาได้ริเริ่มแนวคิดในการแก้ไขและป้องกันปัญหา

ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในบ้านหนองหล่ม ด.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน กล่าวคือพระมหาเล็งเห็นปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองที่เกิดขึ้นในบ้านหนองหล่ม วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากอาชีพเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรม นั่นคือการเดินทางไปเป็นแรงงานให้กับโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ๆ ซึ่งผลกระทบหนึ่งที่พระมหาเล็งเห็นก็คือทำให้พ่อแม่มีเวลาอยู่ดูแลและอบรมขัดเกลาลูกน้อยลง (สะท้อนจากบทสนทนาระหว่าง “คนเดินเรื่อง” กับ “คนต้นเรื่อง”)

คนเดินเรื่อง : มันมีปัญหาวะไรเกิดขึ้นกับครอบครัวของเด็กที่นี่หรือครับ

พระมหา : ปัญหาที่เห็นชัดคือเรื่องของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมหนึ่ง คือเดิมที่เราเคยเป็นสังคมที่เป็นเกษตรกรรม สมัยก่อนคือเข้ามาก็ไปสวนไปไร่ไปนา ที่นี้กระแสสังคมมันเปลี่ยนแปลง เราจะปิดกั้นสังคมเราอยู่เฉพาะในนี้ก็ไม่ได้ เขาก็ออกเดินทางไปอุตสาหกรรม

คนเดินเรื่อง : เดิมที่เคยประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรก็หันไปเข้าโรงงาน

พระมหา : ทำให้เวลาระหว่างครอบครัวกับเด็กเริ่มน้อยลง

10) ปัญหาอาชญากรรม

อาชญากรรม คือ “การกระทำที่เป็นเรื่องก่อให้เกิดความเจ็บปวดเสียหายแก่บุคคล เป็นการกระทำที่ผิดไปจากข้อตกลงของชุมชน” (เสริน ปุณณะหิตานนท์ อ้างถึงใน อุดุลย์ ดันประยูร, 2524: 36) และเป็นการกระทำผิดอาญา ซึ่งผู้ที่กระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้การกระทำผิดในทางอาญาเป็นการกระทำผิดต่อสังคม ไม่เฉพาะแต่ผู้ถูกทำร้ายเท่านั้นที่เสียหาย แต่สังคมส่วนรวมก็ได้รับความเสียหายด้วย (สุพัตรา สุภาพ, 2546)

ปัญหาอาชญากรรมที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “ปาว...สองล้อคู่ชีพ” “ทาส” “บทเพลงจากแดนประหาร” และ “ป่าหมอ...แม่พระจากบ้านชัยพฤกษ์” ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาอาชญากรรม เช่น

ปรากฏใน “ปาว...สองล้อคู่ชีพ”

ปัญหาอาชญากรรมในเรื่องนี้สะท้อนผ่านการปฏิบัติภารกิจของ “ปาว” (คนต้นเรื่อง) อาสาสมัครหน่วยแพทย์กู้ชีวิตของวชิรพยาบาล ที่ใช้จักรยานตระเวนไปในยามค่ำคืนเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บบนท้องถนน ในบรรดาเหตุร้ายต่างๆ ที่ปาวต้องเดินทางไปช่วยเหลือ มีจำนวนไม่น้อยที่เป็นเหตุอาชญากรรม โดยเหตุอาชญากรรมที่ปาวได้ไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่ปรากฏในรายการได้แก่ เหตุชิงทรัพย์ที่ถนนหน้าพระลาน เหตุทำร้ายร่างกายบริเวณอนุสาวรีย์แม่พระธรณีบีบมวยผม และเหตุทำ

ร้ายร่างกายและชิงทรัพย์ที่สวนสันติชัยปราการและบริเวณสะพานหัน (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

ปรากฏใน “ทาส”

ปัญหาอาชญากรรมในเรื่องนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาเสพติดที่สะท้อนจากวิถีชีวิตของ “กุง” “เป้” และ “อ้อ” (คนเดินเรื่อง) เด็กหนุ่มสาว 3 คน ที่ติดเฮโรอีนอย่างหนัก ต้องใช้เงินในการเสพถึงอย่างน้อยวันละ 400-500 บาท ดังนั้นจากที่เคยทำงานมีรายได้วันละ 100 กว่าบาท ก็ต้องลาออกมาประกอบอาชญากรรมประเภทลักเล็กขโมยน้อย เนื่องจากรายได้จากการทำงานสุจริตนั้นไม่พอซื้อเฮโรอีนเสพ (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนเดินเรื่อง”)

“พี่กุงมีหน้าที่ขับมอเตอร์ไซด์ อ้อก็ขึ้นไปตามมอพาร์ดเมนท์ ไปสอยรองเท้า แล้วก็สอยเสื้อผ้า บางทีก็เหน็บของตามเซเว่น วันหนึ่งก็ไปหา 4-5 รอบ รอบหนึ่งก็ได้ประมาณ 800 เกือบพัน บางทีก็พันกว่า พอเราได้ของมาแล้วก็มีคนรับซื้อเลย” (อ้อ)

ปรากฏใน “บทเพลงจากแดนประหาร”

เนื้อหาเรื่องนี้สะท้อนปัญหาอาชญากรรมผ่านวิถีชีวิตของ “ประดิษฐ์” (คนเดินเรื่อง) ผู้ต้องขังคดีฆ่าคนตายโทษประหารชีวิต เขาจึงถูกส่งตัวมาจากเรือนจำที่ จ. เชียงราย มาอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวางเพื่อรอการพิจารณาของศาลชั้นฎีกา ตลอดเวลา 4 ปีกว่าที่ประดิษฐ์ต้องขัง นอกจากพ่อแม่จะไม่มีคนดูแลและช่วยเหลือเรื่องเงิน พ่อแม่ยังต้องทำงานอย่างหนักเพื่อหาเงินไปไถ่คืนหนี้สินที่ไปกู้มาสำหรับการต่อสู้คดี (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

11) ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์

ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์เป็นปัญหาใหญ่ของคนเมืองมาหลายทศวรรษ การจราจรที่แออัดจนติดขัดเป็นเวลานานๆ โดยเฉพาะในช่วงโมงเร่งด่วน และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนน สร้างความสูญเสียทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจคือการสูญเสียพลังงาน ทรัพย์สิน เงินทอง และเวลา ส่วนในด้านสังคมคือการเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ (สุพัตราสุภาพ, 2523) ทั้งนี้อุบัติเหตุบนท้องถนนจะเกิดมากที่สุดในช่วงเทศกาลสงกรานต์และปีใหม่โดยมีสาเหตุจากการขับขณะเมาสุรา

ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์ที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “เลือดลิเก” “ปาว...สองล้อคู่ชีพ” และ “ER นาที่ชีวิต”

ปรากฏใน "เลือดลึกลับ"

ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์ใน "เลือดลึกลับ" สะท้อนผ่านการบาดเจ็บจนเดินไม่ได้ของตาของ "เอ" ที่ประสบอุบัติเหตุรถชนเมื่อครั้งที่ประกอบอาชีพขับรถรับจ้าง (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย "คนเดินเรื่อง")

ปรากฏใน "ปาว...สองล้อคู่ชีพ"

ในเรื่องนี้มีการสะท้อนปัญหาการจราจรจากการปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครหน่วยแพทย์กู้ชีวิตของวชิรพยาบาลของ "ปาว" (คนต้นเรื่อง) กล่าวคือ ปาวแตกต่างจากอาสาสมัครคนอื่นคือปาวใช้จักรยานเป็นพาหนะในการเดินทางไปช่วยผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุร้ายต่างๆ ซึ่งการใช้จักรยานทำให้ปาวเดินทางไปถึงจุดเกิดเหตุเร็วกว่ารถพยาบาลและอาสาสมัครอื่นๆ เนื่องจากสภาพการจราจรที่ติดขัดทำให้รถขนาดใหญ่ไม่สามารถเดินทางได้คล่องตัวเท่าจักรยาน ด้วยเหตุนี้ทำให้ปาวคอยฟังวิทยุสื่อสารแจ้งเหตุร้ายตลอดเวลาที่ตนพอจะมีเวลาว่างและจะรีบรุดไปยังที่เกิดเหตุทันที ซึ่งปาวกล่าวว่า "แถวนี้รถพยาบาลไปไม่ทัน รถติด" (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสัมภาษณ์ "คนต้นเรื่อง")

ปรากฏใน "ER นาทิชีวิต"

เนื้อหาจากเรื่อง "ER นาทิชีวิต" ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอุบัติเหตุโดยรถยนต์และจักรยานยนต์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี 2548 ที่มีเป็นจำนวนมากนั้น สะท้อนปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์ กล่าวคือการเดินทางของผู้คนจำนวนมากจากเมืองใหญ่สู่ภูมิลำเนาของตนเองเพื่อฉลองเทศกาลกับครอบครัวในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ทำให้การจราจรบนทางหลวงที่เชื่อมระหว่างเมืองใหญ่กับเมืองอื่นๆ แออัดคับคั่ง นอกจากนี้การนิยมการฉลองเทศกาลด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และความประมาทเลินเล่อคือการขับขี่ในขณะมึนเมา ยังทำให้เกิดอุบัติเหตุทั้งโดยรถยนต์และรถจักรยานยนต์มากกว่าในช่วงปกติด้วย (สะท้อนจากภาพและบรรยายโดย "คนเดินเรื่อง")

ภาพที่ 3 : "ER นาทิชีวิต"

12) ปัญหาคนชราขาดคนดูแล

บุคคลวัยชรา หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60-65 ปีขึ้นไป ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะมีจำนวนประมาณร้อยละ 6 ของประชากร คนชราย่อมมีความเสื่อมโทรมทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต คนชราจึงควรจะได้อยู่กับครอบครัวและควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ (อดุลย์ ดันประยูร, 2524) อย่างไรก็ตาม มีคนชราจำนวนหนึ่งที่ดำเนินชีวิตอย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง สาเหตุที่คนชราขาดคนดูแลมีหลายประการ อาทิ การไม่ได้แต่งงานและไม่มีบุตรหลาน การที่บุตรหลานฐานะยากจน ไม่สามารถดูแลได้ และการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง ทอดทิ้งให้คนชราอาศัยอยู่เพียงลำพัง

ปัญหาคนชราขาดคนดูแลที่พบในรายการคนค้นคน พบสาเหตุที่คนชราขาดคนดูแลเนื่องจากบุตรหลานฐานะยากจน ไม่สามารถดูแลได้ ที่ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าตระนง” การไม่ได้แต่งงานและไม่มีบุตรหลาน ที่ปรากฏใน “ความฝันของยายประดับ” และการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง ที่ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน”

ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าตระนง” (ปัญหาคนชราขาดคนดูแลเนื่องจากบุตรหลานฐานะยากจน ไม่สามารถดูแลได้)

รายการได้นำเสนอเรื่องราวของ “ปู่เย็น” (คนค้นเรื่อง) ชายชราอายุ 106 ปี ผู้ใช้ชีวิตตามลำพังในแม่น้ำเพชรบุรี อ. เมือง จ. เพชรบุรี ดำรงชีพด้วยการดักกวนหาปลา ปีหนึ่งๆ จะอยู่ในเรืออย่างน้อย 7-8 เดือน ในช่วงฤดูฝนจะมาอาศัยอยู่ที่บ้านหลานที่ อ. ท่ายาง อาศัยนอนบนเตียงไม้ริมชายคาของบ้าน ด้วยเหตุที่ปู่เย็นเป็นหมัน ไม่สามารถมีบุตรได้ จึงมีแต่บุตรบุญธรรมที่ขอมาเลี้ยงซึ่งปัจจุบันได้แต่งงานและมีบุตรแล้ว 5 คน (สะท้อนจากภาพและบทสนทนาระหว่าง “คนเดินเรื่อง” กับ “คนค้นเรื่อง”)

คนเดินเรื่อง : แล้วทำไมปู่ไม่อยู่กับเขา (ลูกบุญธรรม)

ปู่เย็น : เขามีลูก มีสามี ก็หลายคนแล้ว อยู่กับเขาไม่ได้
เขามีหลายคนแล้ว

ปรากฏใน “ความฝันของยายประดับ” (ปัญหาคนชราขาดคนดูแลเนื่องจากการไม่ได้แต่งงานและไม่มีบุตรหลาน)

ในเรื่องนี้มีการสะท้อนปัญหาคนชราขาดคนดูแลผ่านวิถีชีวิตของ “ยายประดับ” (คนค้นเรื่อง) หญิงชราผู้อาศัยอยู่ตามลำพังในบ้านไม้เก่าชำรุดทรุดโทรมโดยปราศจากลูกหลานดูแล เนื่องจากยายประดับไม่ได้แต่งงานมีครอบครัว ดังนั้นหลังจากที่มารดาเสียชีวิตเมื่อประมาณ 20 ปีก่อน ยายประดับจึงต้องใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง ซึ่งต่อมาได้สมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในเวลาต่อมาเพื่อทดแทนการมีชีวิตที่โดดเดี่ยวด้วยการทำตนให้มีคุณค่าต่อสังคม (สะท้อนจากภาพและบทสัมภาษณ์ “คนค้นเรื่อง”)

ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” (ปัญหาคนชราขาดคนดูแลเนื่องจากการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง)

ปัญหาคนชราขาดคนดูแลในเรื่องนี้สะท้อนผ่านชีวิตของชาวบ้านกะโดน อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ 2 คน คือ “ยายเที่ยง” หญิงชราตาบอดวัย 70 ปี และ “ยายสอน” หญิงชราวัย 69 ปี ที่ต้องอาศัยอยู่ตามลำพังมาเป็นเวลากว่า 10 ปี เนื่องจากลูกหลานเดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ ทั้งหมด ทั้งนี้ปัญหาคนชราขาดคนดูแลในเรื่อง “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” เกิดจากความยากจนและการว่างงานในช่วงหมดฤดูทำนา ชาวบ้านกะโดนจำนวนมากถึงร้อยละ 70-80 ทั้งหญิงและชายจึงต้องเดินทางไปทำงานแสวงโชคในเมืองหลวง ทอดทิ้งบิดามารดาในวัยชราไว้ตามลำพังที่บ้านเกิด (สะท้อนจากภาพและบทสัมภาษณ์บุคคลอื่นในเรื่องที่เผชิญปัญหาสังคม)

13) ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม

แหล่งเสื่อมโทรม (Slum) คือ “แหล่งที่อยู่อาศัยที่ไม่มีที่ว่าง ชำรุดทรุดโทรม ขาดบริการที่ถูกต้องตามหลักอนามัย หรืออยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด ทำให้ไม่อาจใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพื่อดำเนินชีวิตในครอบครัวให้มีความสุขกายสบายใจ” (อดุลย์ ดันประยูร, 2524: 172) ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมมักจะประสบกันมากในเมือง ส่วนในชนบทไม่ค่อยพบปัญหานี้ ทั้งนี้เพราะที่พักอาศัยของชาวชนบทแม้จะไม่มาตรฐาน แต่ก็เป็นที่ไปโดยเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเขา (ประสิทธิ์ เก่งเรียน, 2517 อ้างถึงใน อนุสรณ์ ศรีแก้ว, 2533)

ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “ครูโซน” “เลือดลิเก” และ “ความฝันของยายประดับ”

ปรากฏใน “ครูโซน”

ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมจากเรื่องนี้ สะท้อนจากการที่ “ครูชีพ” (คนต้นเรื่อง) ต้องประสบปัญหาถูกเจ้าของที่ดินไล่ที่ บ้านถูกรื้อถอนและไม่มีที่อยู่อาศัย ต้องนำข้าวของไปฝากไว้ที่อุ้มแท็กซี่ที่ใช้เป็นสถานที่ฝึกซ้อมโซนให้แก่เด็ก ๆ คณะโซนอาศรมอนุรักษ์วัฒนธรรม ขณะที่ตนเองและภรรยาได้ไปอาศัยที่บ้านผู้ปกครองลูกศิษย์คนหนึ่ง ซึ่งก็อาศัยนอนที่พื้นชั้นล่างอย่างค่อนข้างเบียดเสียด เพราะบ้านดังกล่าวก็เป็นเพียงบ้านไม้สองชั้นพื้นที่แคบ ๆ เท่านั้น (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“ตอนนี้ไม่เพียงแต่บรรดางานศิลปะ งานฝีมือที่ครูชีพ
ทุ่มเททำมาทั้งชีวิตจะต้องระหกระเหระร้อนกระจัดกระจายไปอยู่
ตามที่ต่าง ๆ เท่านั้น ครูเองก็ยังไม่รู้ว่าคืนนี้ คืนพรุ่งนี้ และคืนต่อ ๆ
ไปนั้น จะไปนอนอยู่ที่ไหน” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “เลือดลิเก”

ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมใน “เลือดลิเก” สะท้อนผ่านภาพและคำบรรยายของคนเดินเรื่องถึงสภาพบ้านของครอบครัวรุ่งเพชร หัวหน้าคณะลิเกสัญจร “พรอนันต์ รุ่งเพชร” ที่ตั้งอยู่บนที่ดินของชลประทานและเป็นบ้านไม้มุงสังกะสีที่อยู่ในสภาพเก่าผุพังทั้งไม้และสังกะสี นอกจากนั้นยังไม่มีประตู ก่อนออกจากบ้านต้องใช้ค้อนตอกตะปูตึ้งแผ่นไม้ไว้ปิดทางเข้าออกของบ้านแทนประตู (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“นอกเหนือจากอุปกรณ์และชุดลิเกไม่กี่ชิ้นนะครับ กระท่อมสังกะสีโย่ๆ เย้ๆ ผุๆ พังๆ ที่ตั้งอยู่บนที่ดินของชลประทานที่เห็นนั่นแหละครับ คือปราสาทราชวังที่แท้จริงซึ่งเป็นสมบัติพิสดานเพียงชิ้นเดียวของครอบครัวรุ่งเพชร” (คนเดินเรื่อง)

ปรากฏใน “ความฝันของยายประดับ”

ในเรื่อง “ความฝันของยายประดับ” มีการสะท้อนปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมผ่านภาพบ้านไม้เก่าชำรุดทรุดโทรมในย่านนางเลิ้งที่เป็นบ้านของ “ยายประดับ” หญิงชราฐานะยากจน ผู้อาศัยในบ้านไม้เก่าชำรุดทรุดโทรมดังกล่าวในย่านนางเลิ้งตามลำพัง (สะท้อนจากภาพ)

14) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือพืช และไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่เพียงไรก็ตาม จะมีชีวิตอยู่ได้ก็มีเพียงเฉพาะในบริเวณบางๆ ของผิวโลกเท่านั้น ซึ่งเรียกว่า “ชีวนิเวศ” (Biosphere) ซึ่งประกอบด้วย ดิน น้ำ อากาศ ชีวนิเวศประกอบด้วยระบบนิเวศน์ (Ecosystem) ต่างๆ เช่น ระบบดิน ป่าไม้ ทุ่งหญ้า แม่น้ำ ทะเลสาบ ทะล มหาสมุทร อากาศ และสัตว์ต่างๆ ซึ่งระบบต่างๆ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดวงจรต่างๆ และห่วงโซ่อาหาร (Food Chains) อย่างเป็นสัดส่วน ถ้าระบบต่างๆ ถูกทำลาย ธรรมชาติก็จะขาดความสมดุล และมนุษย์ก็จะประสบปัญหาความอยู่รอด (ดร. เฉลิมรัฐ ชัมพานนท์ อ่างถึงโน อนุสรณ์ ศรีแก้ว, 2533)

การทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในประเทศที่ผ่านมามีจำนวนมาก ทั้งต่อป่าไม้ สัตว์ และน้ำ โดยเกิดจากการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จนทำให้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในหลายพื้นที่อยู่ในภาวะวิกฤต ระบบนิเวศน์ถูกทำลาย และได้ส่งผลกระทบต่อคนหลายต่อหลายครั้ง เช่น เหตุการณ์น้ำป่า ท่อนซุงและทะเลโคลนไหลบ่าเข้าท่วมชุมชนในหลายจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543 ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบ้านเรือนเสียหายเป็นจำนวนมาก

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่พบในรายการคนค้นคน เป็นปัญหาทรัพยากรป่าไม้ สัตว์และน้ำบนอุทยานแห่งชาติ ที่ปรากฏใน “ข้าคือ...นักสื่อความหมาย” ปัญหาน้ำเสีย

ที่ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าพระนาง” และปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ที่ปรากฏใน “ตาสงัด...คนปลูกต้นไม้แห่งพรหมพิราม”

ปรากฏใน “ข้าคือ...นักสื่อความหมาย” (ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ และน้ำบนอุทยานแห่งชาติ)

การทำงานของกลุ่มผู้พิทักษ์ป่าในนาม “ทีมสื่อความหมายธรรมชาติแห่งอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์” มีภารกิจหลักคือการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกให้ชาวบ้านบนดอยอินทนนท์ตระหนักในความสำคัญและช่วยกันดูแลธรรมชาติบนดอยอินทนนท์ที่กำลังถูกทำลายลงไปมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ มีปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากคนทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น การบุกรุกถางป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน ล่าสัตว์ และการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เป็นต้น (สะท้อนจากภาพและบทสัมภาษณ์บุคคลที่ให้ข้อมูลด้านปัญหาสังคม)

“ที่น่าห่วงอีกเรื่องก็คือเรื่องของการใช้สารเคมีบนดอยอินทนนท์ เพราะตรงนี้กระทบอย่างมาก ชาวบ้านทำการเกษตรที่สูงเอาไม้ต่างประเทศมาปลูก ชาวบ้านมีรายได้ดี แต่ผลกระทบจากการใช้สารเคมีพวกนี้รุนแรง มองด้วยตาเปล่าไม่ค่อยเห็น เช่นมันไหลลงไปในพื้นที่ สัตว์น้ำบนนี้แทบจะหายาก ลดน้อยชนิดลง ทั้งที่ความจริงควรมีมากชนิด นอกจากนั้น อินทนนท์ยังเป็นต้นน้ำของแม่น้ำปิง น้ำที่ปนเปื้อนสารเคมีจะไปสร้างความเดือดร้อนให้คนที่อยู่ข้างล่างทั้งหมด” (สุรัชย์ ท้วมสมบูรณ์ : หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์)

ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าพระนาง” (ปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำ)

การเลี้ยงชีพด้วยการตกอวนหาปลาของ “ปู่เย็น” (คนต้นเรื่อง) เป็นเวลาประมาณ 20 ปี และการเปรียบเทียบจำนวนปลาที่ปู่เย็นหาได้ในอดีตกับปัจจุบันสามารถสะท้อนถึงคุณภาพของน้ำและความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำเพชรบุรีได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังปรากฏภาพแม่น้ำเพชรบุรีที่มีสิ่งปฏิกูลลอยอยู่ตามตลิ่ง และจากการสนทนาระหว่างปู่เย็นกับคนเดินเรื่องในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ได้กล่าวว่าบางวันปู่เย็นหาปลาไม่ได้เลยสักตัวเดียว (สะท้อนจากภาพและบทสนทนาระหว่าง “คนเดินเรื่อง” กับ “คนต้นเรื่อง”)

- คนเดินเรื่อง : ปู่ว่าแม่น้ำเพชรเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง
 ปู่เย็น : อย่างนี้เห็นไอ้หนู..ไอ้พี่แล้ว หมาบ้าง งามบ้างตาย กินไม่ลงสิ
 คนเดินเรื่อง : แล้วปลาน้อยลงมากไหม
 ปู่เย็น : (พยักหน้า)
 คนเดินเรื่อง : สมัยก่อนที่ปู่หาได้ หาได้เยอะเลยไหมปลา
 ปู่เย็น : บางทีได้เยอะ นี้น้ำมันมี

ภายหลัง “ปู่เย็น...เฒ่าตระหนง” ออกอากาศไปและมีกระแสตอบรับจากผู้ชมจำนวนมาก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็ได้เข้ามาดำเนินการดูแลโดยมีการประชุมเครือข่ายกอบกู้และฟื้นฟูแม่น้ำเพชรบุรี วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2548 และวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2548 ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีได้นำทีมสำรวจและเก็บข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในแม่น้ำเพชรบุรี

ปรากฏใน “ตาสงัด...คนปลุกต้นไม้แห่งพรหมพิราม” (ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า)

การนำเสนอเรื่อง “ตาสงัด...คนปลุกต้นไม้แห่งพรหมพิราม” มีการสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อ 24 ปีก่อน โดย “ตาสงัด” (คนต้นเรื่อง) เล่าถึงสภาพในอดีตเมื่อ 24 ปีก่อน ของที่ดิน 45 ไร่ในวัดท่าไชย ต.มะดุม อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก ก่อนจะกลายเป็นป่าอย่างที่เห็นในปัจจุบันว่า ชาวบ้านไปตัดไม้ในวัดจนต้นไม้ที่ร่อยหรอเต็มที ซึ่งทำให้ตาสงัดตัดสินใจปลุกต้นไม้ใหม่ขึ้นทดแทน (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

“มันจะไม่มีป่าไม้แล้วล่ะครับ จะหมดป่าแล้ว เตียนไปหมด
เป็นผืนนาไปหมดแล้ว ไม่มีต้นไม้...” (ตาสงัด)

15) ปัญหาการว่างงาน

การว่างงาน หมายถึงการไม่สามารถหางานทำได้ ทั้งๆ ที่มีความสามารถและเต็มใจที่จะทำงาน การว่างงานมีหลายประเภท เช่น การว่างงานตามวัฏจักร (cyclical unemployment) การว่างงานตามฤดูกาล (seasonal unemployment) การว่างงานชั่วคราว (temporary unemployment) และการว่างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ (structural unemployment) เป็นต้น (สุพิศรา สุภาพ 2546: 40-41)

ปัญหาการว่างงานที่พบในรายการคนค้นคน เป็นปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล ที่ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” และปัญหาการว่างงานชั่วคราว ที่ปรากฏใน “เดือนกับดาว”

ปรากฏใน “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” (ปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล)

เนื้อหาเรื่อง “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” ที่นำเสนอเรื่องราวการเดินทางกลับบ้านเกิดในช่วงเทศกาลปีใหม่ของชาวอีสาน สะท้อนปัญหาการว่างงานผ่านชีวิตของชาวบ้านกะโดน อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ ที่ยึดอาชีพช่างก่อสร้างในกรุงเทพฯ กล่าวคือ ในช่วงหมดฤดูทำนา ชาวบ้านกะโดนร้อยละ 70-80 ที่ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาทั้งหญิงและชายจะว่างงาน ไม่มีรายได้จนเจ็ครอบครัวยิ่งจำเป็นต้องเดินทางไปหางานทำในเมืองหลวง ทั้งนี้ปัญหาการว่างงานในชนบทเป็นสาเหตุของการเกิดปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมืองหลวงและปัญหาคนชราขาดคนดูแลตามมาเป็นลำดับ (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

ปรากฏใน “เดือนกับดาว” (ปัญหาการว่างงานชั่วคราว)

ปัญหาการว่างงานในเรื่อง “เดือนกับดาว” เป็นผลกระทบจากกรณีพิบัติภัยที่เกิดขึ้นบริเวณชายฝั่งอันดามันของประเทศไทยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 จากการที่อาคารบ้านเรือนตลอดจนธุรกิจโรงแรมที่พักต่างๆ ได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงและยังไม่ได้รับการฟื้นฟูกลับสู่สภาพปกติ “เดือน” เด็กสาวฐานะยากจนจาก จ.สุรินทร์ ที่เดินทางไปทำงานที่ จ.ภูเก็ต ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548 จึงต้องผิดหวังกับการหางาน เนื่องจาก จ.ภูเก็ต ที่เป็นหนึ่งในหกจังหวัดของประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวจากกรณีพิบัติภัยยังคงประสบปัญหาการว่างงานอยู่ เดือนจึงเดินทางมาหางานที่กรุงเทพฯ และได้งานเป็นช่างเจียรระโนเพชรในเวลาต่อมา (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่ปรากฏในรายการ)

“ภูเก็ตโดนสึนามิ ช่วงนี้หางานยาก คนดกงานก็เยอะ”
(พี่ชายของเพื่อนเดือน)

16) ปัญหาประชากร

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาการเพิ่มประชากรในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา ประชากรไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยใช้เวลาเพียง 7 ปี ในการเพิ่มประชากรจำนวน 8 ล้านคน หากปล่อยให้ประชากรของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราปัจจุบันจะยิ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ทุกวันนี้ยังมีฐานะยากจน มีปัญหาสุขภาพอนามัย โดยการศึกษา และบริการของรัฐในทุกด้านยังทำได้ไม่ดีพอ ดังนั้นหากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าตัวหรือ 140 ล้านใน 40 ปีข้างหน้า ความหวังที่จะยกมาตรฐานของชีวิตของประชากรในประเทศอาจจะเป็นจริงยากยิ่งขึ้น (สุพัตรา สุภาพ: 2546)

ปัญหาประชากรที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าตระหง” และ “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ”

ปรากฏใน “ปู่เย็น...เฒ่าตระหง”

“สุภรณ์ สูงเจริญ” ลูกบุญธรรมของ “ปู่เย็น” (คนดันเรื่อง) มีลูก 5 คน สามีมของเขามีอาชีพถีบรถสามล้อ ทั้งหมดอาศัยอยู่กันอย่างแออัดในห้องแถวชั้นเดียวแคบๆ ใน อ.เมือง จ.เพชรบุรี ปู่เย็นจึงรู้สึกเกรงใจที่จะอาศัยร่วมกับลูกหลานในพื้นที่แคบๆ จึงได้ลงมาอาศัยอยู่ในเรือเพียงลำพัง (สะท้อนจากภาพและบทสนทนาระหว่าง “คนดันเรื่อง” กับ “คนดันเรื่อง”)

คนดันเรื่อง : แล้วทำไมปู่ไม่อยู่กับเขา (ลูกบุญธรรม)
ปู่เย็น : เขามีลูก มีสามี ก็หลายคนแล้ว อยู่กับเขาไม่ได้
เขามีหลายคนแล้ว

ปรากฏใน “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ”

“สุชิน” (คนต้นเรื่อง) หญิงพิการวัย 32 ปี เป็นลูกสาวคนสุดท้ายในบรรดาพี่น้อง 10 คน ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน เมื่อพ่อป่วย แม่ของเธอที่ต้องรับภาระหาเงินจุนเจือครอบครัวจนเป็นหนี้เป็นสินหลายหมื่นบาท ท้ายที่สุดแม่ของสุชินตัดสินใจตัดขาดตัวตายหนีปัญหา ทั้งให้สามมีวยชรา สุชินและหลานชาย เผชิญชะตากรรมกันตามลำพัง (สะท้อนจากบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง” และบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

17) ปัญหาคอร์รัปชัน

คอร์รัปชันเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศ คอร์รัปชันเป็นการกระทำที่ไม่สุจริตโดยใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อิทธิพลและอำนาจที่ตนมีอยู่เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง รวมถึงลดถึงการเลือกที่รักมักที่ชัง การสนิทสนมฉันทาคติพี่น้อง กินสินบน ฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้ระบบอุปถัมภ์ และความอยู่ดีศรีธรรมอื่นๆ ที่ข้าราชการหรือบุคคลอื่นใดใช้เป็นเครื่องมือในการฉ้อโกงความเป็นธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายของสังคม (สุพัตรา สุภาพ 2546: 113)

ปัญหาคอร์รัปชันที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “เหยื่ออธรรม”

ปรากฏใน “เหยื่ออธรรม”

เนื้อหาของเรื่อง “เหยื่ออธรรม” ที่นำเสนอเรื่องราวการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมเรื่องที่อยู่อาศัยของ “คุณรัตนา” (คนต้นเรื่อง) สะท้อนปัญหาคอร์รัปชัน กล่าวคือมีการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเพื่อเอื้อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องและเลือกปฏิบัติ เป็นเหตุให้คุณรัตนา ราษฎรธรรมดาสามัญคนหนึ่งได้รับความเดือดร้อนมาเป็นเวลาถึง 11 ปี โดยปัญหาเกิดจากเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่บกพร่องในหน้าที่ ปล่อยให้ผู้ประกอบการสร้างบ้านขึ้นบนที่ดินสาธารณะโดยเจตนา แต่สุดท้ายกลับโยนความผิดให้กับผู้บริโภครที่ถูกหลอกซื้อบ้านอย่างไร้ความชอบธรรม (สะท้อนจากบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง” และบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

“ครั้งนี้ก็คงจะเป็นอีกครั้งหนึ่งในจำนวนนับร้อยๆ ครั้งของการร้องเรียนตลอด 11 ปีที่ผ่านมา ที่คุณรัตนาได้ยื่นมาแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าจะไม่มีการเอาผิดข้าราชการที่ทุจริตในหน้าที่ ทั้งที่คุณรัตนายืนยันมาโดยตลอดว่าตนเองมีเอกสาร มีหลักฐานว่าตนเองถูกกลั่นแกล้ง ถูกข่มเหงรังแกอย่างไม่เป็นธรรมจากข้าราชการที่ฉ้อฉลตลอด 11 ปีที่ผ่านมา” (คนเดินเรื่อง)

18) ปัญหาโสเภณี

โสเภณีหรือการค้าประเวณี หมายถึง "บุคคลไม่ว่าหญิงหรือชาย ที่กระทำเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น จะเป็นไปในทางร่วมประเวณีอย่างปกติหรือการปรนนิบัติแบบอื่นใด อันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างรางวัล ซึ่งอาจจะเป็นเงินทอง หรือสิ่งของอย่างอื่น ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำต่อเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นครั้งคราวหรือเป็นอาชีพ" แม้ว่าอิทธิพลของปัญหาโสเภณีต่อสังคมไม่รุนแรงถึงขั้นที่จะทำให้สังคมแตกสลายได้ แต่โสเภณีก็นับเป็นแหล่งแพร่กระจายโรคและเป็นสาเหตุของปัญหาอาชญากรรม เช่น ฆาตกรรม ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ และยังเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มนักเลงอันธพาล การพนัน และยาเสพติดด้วย (สุพัตรา สุภาพ, 2546: 88-89)

ปัญหาโสเภณีที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน "ปาว...สองล้อคู่ชีพ"

ปรากฏใน "ปาว...สองล้อคู่ชีพ"

มีการสะท้อนปัญหาโสเภณีผ่านภาพหญิงโสเภณีที่เตร็ดเตร่อยู่อบริเวณทางเท้ารอบนอกของสนามหลวงและบพทกรีนนำของคนเดินเรื่องเกี่ยวกับสนามหลวงซึ่งเป็นสถานที่ที่ "ปาว" อาสาสมัครหน่วยแพทย์กู้ชีวิตของวชิรพยาบาลใช้เป็นสถานที่สำหรับพักคอยการแจ้งเหตุร้ายต่างๆ (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย "คนเดินเรื่อง")

“เมื่อความมืดคืบคลานมาถึง บางซอกมุมของสนามหลวงก็อาจจะใช้เป็นที่พักชั่วคราวของคนจร เป็นแหล่งโจจรของบรรดามิจฉาชีพ หรืออาจจะกลายเป็นแผงต่อรองราคาที่มีร่างกายเป็นสินค้า” (คนเดินเรื่อง)

19) ปัญหาอัตวินิบาตกรรม

การกระทำอัตวินิบาตกรรม หรือการฆ่าตัวตาย เป็นการกระทำที่เกิดจากน้ำมือของตนเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และรู้ดีว่าผลจะเป็นอย่างไร บุคคลจะทำสิ่งที่ป็นอันตรายแก่ตนเองโดยมีสาเหตุมาจากสภาพสังคมล้อมรอบตัวเขาหรือบีบบังคับจนเขาตายเพื่อหนีปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ (Durkheim อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ, 2546: 152) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud อ้างถึงใน อดุลย์ ดันประยูร, 2524: 28) เชื่อว่าการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นจากสัญชาตญาณดั้งเดิมที่เรียกว่า "Thanatos" ปัญหาการฆ่าตัวตายมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของครอบครัวและอาจได้รับความเดือดร้อนหากผู้เสียชีวิตนั้นเป็นผู้นำครอบครัว (อนุสรณ์ ศรีแก้ว, 2533: 142)

ปัญหาครอบครัวที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน "สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ"

ปรากฏใน “สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ”

ปัญหาอัตวิบาตกรรมในเรื่องนี้เกิดขึ้นจากความยากจน แม่ของ “สุชิน” (คนต้นเรื่อง) กินน้ำมันมวยฆ่าตัวตายเมื่อ 10 กว่าปีที่แล้ว เนื่องจากไม่สามารถทนแบกรับภาระในการทำงานเลี้ยงดูครอบครัวได้ โดยได้ทั้งความเศร้าโศกเสียใจไว้เบื้องหลังและทิ้งหนี้สินที่ไปกู้มาเพื่อทำการค้าจำนวน 40,000 บาท ไว้กับสุชินและพ่อให้ชดใช้ต่อไป (สะท้อนจากบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

“แม่ท้อ เขามีหนี้ไง เขาก็ไม่ได้บอก ไม่ได้เล่าอะไรให้ฟัง แม่ เขาก็ร้องไห้ บอกว่า... ชิน ถ้าคิดถึงแม่ ก็เอารูปแม่มาดูนะ ต่อไปนี้ จะไม่มีแม่ดูแลแล้ว ต้องดูแลตัวเอง ดูแลพ่อแม่ ตกกลางคืนประมาณ 3-4 หุ่บ แม่กินน้ำมันมวย ตกเช้าแม่ตาย ทุกวันนี้คิดถึงแม่ก็นั่งพูด กับรูปแม่” (สุชิน)

20) ปัญหาเด็กเร่ร่อน

มีการคาดประมาณว่าในประเทศไทยมีเด็กเร่ร่อนจำนวนมากกว่า 30,000 คน เด็กเร่ร่อนส่วนหนึ่งเกิดจากการที่พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกหรือการมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาจนเกิดปัญหาหย่าร้าง ทำให้เด็กไม่ต้องการที่จะอยู่บ้าน จึงออกมาออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนในที่สุด เด็กเร่ร่อนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นเด็กไร้สัญชาติ เป็นกลุ่มชนเผ่าที่อาศัยบนภูเขาหรือตะเข็บชายแดน และถูกใช้ให้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการหารายได้ให้กับพ่อแม่ที่ติดยาเสพติด เช่น จากการขอยาน ขายดอกไม้ ขายสินค้าต่าง ๆ กับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เยาวชนที่ใช้ชีวิตเร่ร่อนเป็นกลุ่มที่ขาดทางเลือก ขาดการศึกษา และมีเด็กจำนวนมากติดยาเสพติด ต้มเหล้า เสพยาบ้า ดมกาว ตลอดจนต้องเข้าสู่กระบวนการขายบริการทางเพศเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง (กลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก, 2549)

ปัญหาเด็กเร่ร่อนที่พบในรายการคนค้นคน ปรากฏใน “ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน”

ปรากฏใน “ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน”

ปัญหาเด็กเร่ร่อนในเรื่องนี้เกิดจากการปัญหาเด็กไร้สัญชาติ พวกเขาไม่ได้รับสิทธิและความคุ้มครองในฐานะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง เมื่อพ่อแม่ติดยาเสพติด เด็กเหล่านี้ก็ได้รับผลกระทบไปด้วย พวกเขาต้องเร่ร่อนออกจากบ้านมาตระเวนขอยานประทังชีวิต (สะท้อนจากภาพเหตุการณ์และบทสัมภาษณ์ “คนต้นเรื่อง”)

“เด็กเร่ร่อนต้องถือเป็นกลุ่มเด็กพิเศษ เพราะพฤติกรรมติดลบมา เรื่องยา เรื่องความรุนแรง เรื่องพฤติกรรมที่ซอ้นทับเขาอยู่ในขณะเดียวกัน” (ครูเหงา)

ภาพที่ 4 : “ครูเหงา...ความรักไร้พรหมแดน”

21) ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ

ตามกฎหมาย เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย หมายถึง “เด็กที่ไม่มีสูติบัตรและทะเบียนบ้านของบุคคลที่มีสัญชาติไทย (ท.ร.14) หรือมีทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อย ทะเบียนสำรวจ บัญชีบุคคลในบ้าน บัตรประจำตัวชนกลุ่มน้อย หรือหนังสือรับรองการเกิดที่ทางราชการออกให้ และเอกสารอื่นๆ เป็นต้น” (พลกฤษณ์ จริงจิตร, 2549: 33) เมื่อไม่มีสัญชาติ จึงไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและความคุ้มครองจากประเทศใดๆ เด็กไร้สัญชาติส่วนใหญ่จึงประสบปัญหาทางการศึกษา ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการด้อยโอกาสทางสังคมมากที่สุด (สันติพงษ์ มูลฟอง อ้างถึงใน อภิรัชย์ ศิริเทศ, 2548)

ปัญหาเด็กไร้สัญชาติเกิดจากโครงสร้างทางกฎหมาย การบริหาร การดำเนินนโยบายและการใช้กลไกปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพ การละเลยคนนับแสนนับล้านให้ไร้สัญชาติ ในระยะยาว รัฐจะสูญเสียทั้งโอกาส แรงงานภาคการผลิต และรายได้ภาษี รวมถึงโอกาสการพัฒนาศักยภาพการผลิตและอาจจะส่งผลย้อนกลับมาสู่ปัญหาสังคม อาทิ การบุกรุกทำลายป่าไม้ อาชญากรรม ยาเสพติดและปัญหาสังคมอื่นๆ ด้วย (อภิรัชย์ ศิริเทศ, 2548)

ปัญหาเด็กไร้สัญชาติที่พบในรายการคนด้นคน ปรากฏใน “ครูเหงา...ความรักไร้พรหมแดน”

ปรากฏใน “ครูเหงา...ความรักไร้พรหมแดน”

ปัญหาคนไร้สัญชาติในเรื่องนี้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของเด็กไร้สัญชาติที่บ้านนานา หรือ ศูนย์ทางเลือกการเรียนรู้อุปการและพัฒนาและป้องกันชีวิตเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ ที่ “ครูเหงา” (คนต้นเรื่อง) ก่อตั้ง

ขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองและดูแลเด็กไร้สัญชาติที่มีชีวิตเร่ร่อนอยู่บริเวณชายแดนไทย-พม่า จังหวัด เชียงราย ให้ได้รับการศึกษา การพัฒนา ตลอดจนผลักดันให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเป็นพลเมืองของ แผ่นดินไทย เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดตามแม่จีน แม่สลอง แม่ฟ้าหลวง จึงไม่มีสูติบัตรและทะเบียนบ้าน ของบุคคลที่มีสัญชาติไทย (ท.ร.14) และไม่มีทั้งสัญชาติพม่าด้วย จึงไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและความ คุ้มครองในฐานะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง ซ้ำร้ายพ่อแม่ของเด็กก็ติดยาเสพติด ไม่สามารถ เลี้ยงดูลูกๆ ได้ เด็กไร้สัญชาติเหล่านี้จึงต้องออกจากบ้านมาเร่ร่อนขอทานในเมืองเพื่อประทังชีวิต (สะท้อนจากภาพและบทบรรยายโดย “คนเดินเรื่อง”)

“เด็ก ๆ หลายคนที่นี่ไม่เพียงแต่ถูกปฏิเสธจากแผ่นดินถิ่น
เกิดของตัวเองเท่านั้น แต่พวกเขายังถูกปฏิเสธจากคนที่พวกเขารัก
และคนที่น่าจะเป็นคนที่รักเขามากที่สุดในโลก” (คนเดินเรื่อง)

4.3 การเปรียบเทียบการปรากฏของปัญหาสังคมในสังคมเมืองและชนบท

เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการสะท้อนปัญหาสังคมในแต่ละประเภท ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของสังคมเมืองและสังคมชนบทมาเป็นส่วนประกอบในการเปรียบเทียบ โดยได้นำผลการศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมแจกแจงตามปัญหาสังคมแต่ละด้านในหัวข้อที่ 4.2 มาขยายผลในเชิงปริมาณ

สุพัตรา สุภาพ (2546: 107) ให้ความหมายของคำว่า “สังคมเมือง” ว่า “เป็นที่ที่มีคนอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่จำนวนหนึ่ง โดยต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ มีการปกครอง มีระบบสาธารณูปการดีพอประมาณ ตลอดจนมีที่ประกอบศาสนกิจ”

โทมัส ออดามส์ (Thomas Adams อ้างถึงใน โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์, 2543: 118) กล่าวว่า “โครงสร้างของสังคมเมือง ก็คือการอยู่รวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่น และต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างกว้างขวาง”

ส่วน “สังคมชนบท” คือ สังคมที่มีจำนวนประชากรไม่หนาแน่น มีความสัมพันธ์แบบกันเอง ถ้อยทีถ้อยอาศัย ยึดถือธรรมเนียมประเพณีมากกว่ากฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือใหญ่เพียงใด จะมีลักษณะชีวิตของชนบทอยู่ทั่วไป (โกศล วงศ์สวรรค์ และ สถิต วงศ์สวรรค์, 2543)

เมื่อแบ่งปัญหาสังคมที่ปรากฏในรายการคนค้นคนออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภทตามเกณฑ์ของเมืองและชนบท คือ “ปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมเมือง” และ “ปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมชนบท” ผู้วิจัยพบว่า ในภาพรวม รายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมเมืองมากกว่าปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมชนบท หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ต่อร้อยละ 35 (ดูตารางที่ 1 และภาคผนวก ก ประกอบ)

ตารางที่ 1 : ภาพรวมการเปรียบเทียบปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมเมืองและชนบท

	ปัญหาสังคม	เมือง	ร้อยละ	ชนบท	ร้อยละ
1	ความยากจน	8	66.67	4	33.33
2	ความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ	7	77.78	2	22.22
3	คนพิการ	4	50.00	4	50.00
4	สิ่งเสพติดให้โทษ	5	71.43	2	28.57
5	ความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว	4	57.14	3	42.86
6	การขาดการศึกษา	3	50.00	3	50.00
7	เกี่ยวกับค่านิยม	3	50.00	3	50.00
8	สุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ	4	80.00	1	20.00
9	การอพยพของชาวชนบทสู่เมือง	3	42.86	4	57.14
10	อาชญากรรม	4	100.00	0	0.00
11	การจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์	3	75.00	1	25.00
12	คนชราขาดคนดูแล	2	67.00	1	33.00
13	ที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม	3	100.00	0	0.00
14	สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	1	33.00	2	67.00
15	การว่างงาน	0	0.00	2	100.00
16	ประชากร	2	100.00	0	0.00
17	คอร์รัปชัน	1	100.00	0	0.00
18	โสเภณี	1	100.00	0	0.00
19	อัตรินิบาตกรรม	1	100.00	0	0.00
20	เด็กเร่ร่อน	1	100.00	0	0.00
21	อื่นๆ (คนไร้สัญชาติ)	0	0.00	1	100.00
	รวม	60	64.52	33	35.48

ทั้งนี้ รายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างได้สะท้อน ปัญหาสังคมที่ปรากฏเฉพาะในสังคมเมือง 7 ประเภท ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาโสเภณี ปัญหาอัตวินิบาตกรรม ปัญหาเด็กเร่ร่อน และปัญหาประชากร

ปัญหาสังคมที่ปรากฏเฉพาะในสังคมชนบท มี 2 ประเภท ได้แก่ ปัญหาการว่างงาน และปัญหาคนไร้สัญชาติ

ปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมเมืองมากกว่าสังคมชนบท มี 7 ประเภท ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์ ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ ปัญหาความยากจน ปัญหาคนชราขาดคนดูแล และปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว

ปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมือง มี 2 ประเภท ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง

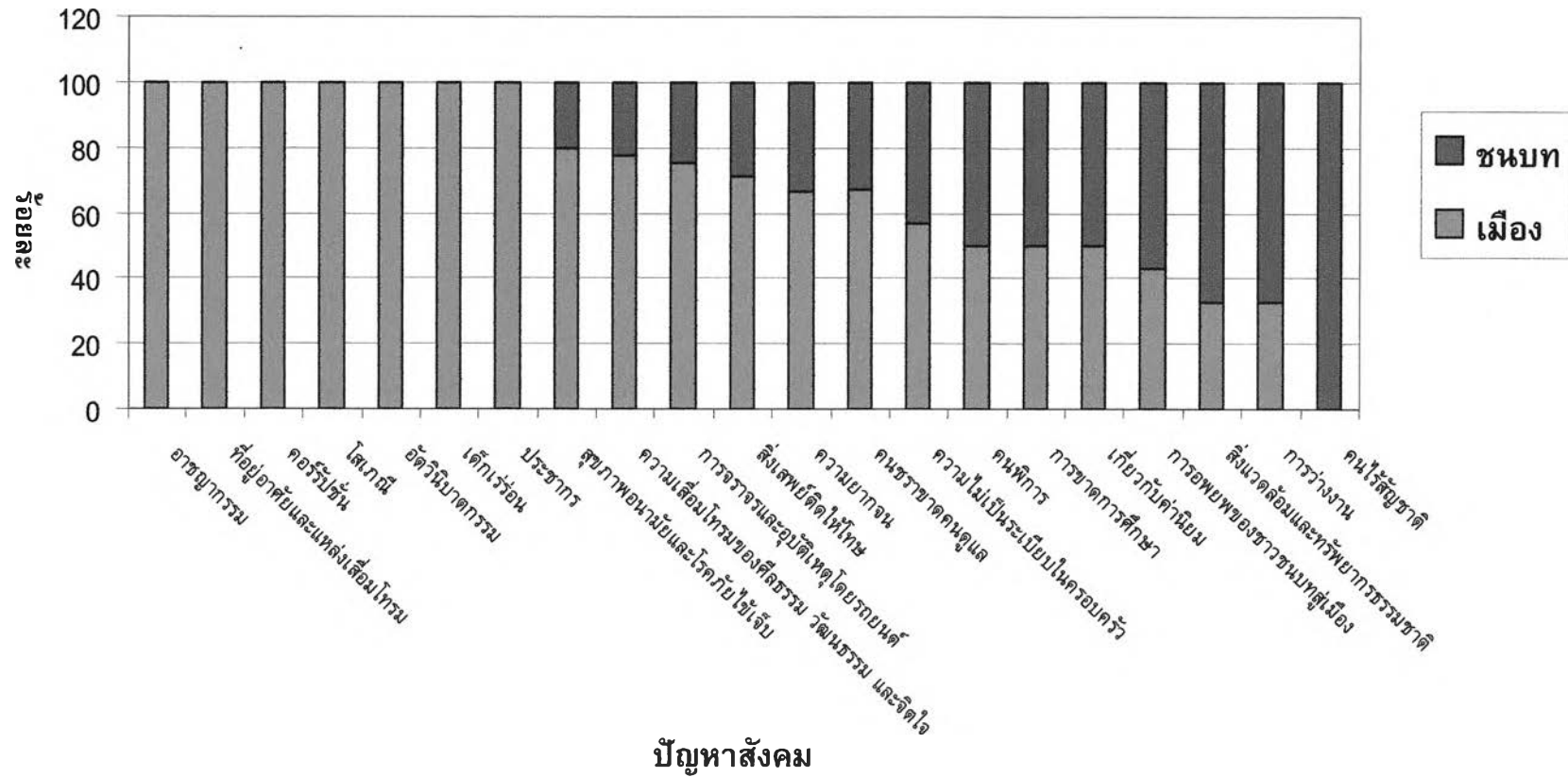
ปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมเมืองและสังคมชนบทมีสัดส่วนเท่ากัน มี 3 ประเภท ได้แก่ ปัญหาคนพิการ ปัญหาการขาดการศึกษา และปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม

(ดูตารางที่ 1 และแผนภูมิที่ 1 ประกอบ)

แผนภูมิที่ 1

ภาพรวมการเปรียบเทียบสัดส่วนปัญหาสังคมที่ปรากฏในสังคมเมืองและชนบท

4.4 สรุปผลการศึกษาการสะท้อนปัญหาสังคมในรายการ “คนค้นคน”

เนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมแจ่มแจ้งตามปัญหาสังคมแต่ละด้าน

ปัญหาสังคม หมายถึง สภาพการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อการเป็นอยู่ของบุคคลจำนวนหนึ่ง เป็นสถานการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมาก มีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนใหญ่ ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่ยอมรับและไม่พอใจต่อเหตุการณ์นั้น และทุกคนรับรู้ว่าจะต้องร่วมกันกระทำการแก้ไขเพื่อให้ปัญหานั้นบรรเทาเบาบางลงหรือทำให้ดีขึ้น

การศึกษาการสะท้อนปัญหาสังคมจากเนื้อหาของรายการคนค้นคนในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารายละเอียดที่เป็นตัวบุคคล เหตุการณ์ เวลา สถานที่ สภาพแวดล้อม ที่ปรากฏในรายการคนค้นคนทั้งภาพและเสียง ซึ่งรวมถึงบทบรรยาย บทสัมภาษณ์ บทสนทนา เสียงดนตรี และเสียงประกอบที่ประกอบกันเป็นเรื่องราวที่มีการสื่อความหมายหรือย้ำความหมายของปัญหาสังคมด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านที่ “คนค้นเรื่อง” และหรือบุคคลต่างๆ ที่ปรากฏในรายการคนค้นคนต้องเผชิญ

ผลการศึกษาพบว่า รายการ “คนค้นคน” สะท้อนปัญหาสังคมทั้งสิ้น 21 ด้าน ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ปัญหาคนพิการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้โทษ ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว ปัญหาการขาดการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาการอพยพของชาวชนบทสู่เมือง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการจราจรรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์ ปัญหาคนชราขาดคนดูแล ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาประชากร ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาโสเภณี ปัญหาอัศวินบาตรกรรม ปัญหาเด็กเร่ร่อน และปัญหาเด็กไร้สัญชาติ (ดูตารางที่ 2 ประกอบ)

ตารางที่ 2 : ภาพรวมการสำรวจปัญหาสังคมในรายการ "คนค้นคน"

	ปัญหาสังคม	ชาติไทย: นักสื่อความหมาย	ครูโชน	บัณฑิต: คนจนผู้ยิ่งใหญ่	เลียดศึก	ปาว: สองล้อชีพ	เตาปะ: สะดุดล้ม มีกรงไม้พ่นหินตาม	หนังสือข่าว	ปู่เย็น: เต่าทะเล	ทาส	เรื่องของอ้อม	ER: นกพิสด	วิระดา: ชัยชนะของหนู	ความฝันของยกประต๋	เดือนแก้ว	สงครามชีวิตลูกอีสาน	บางเพลงจากแดนประหาร	ดวงดาวของพ่อ	กว่าแม่จะรู้เตียงลา	พระมหาบันนัง	ศาลเจ้า: คนลูกต้นไม้หงอนพร้อม	เหยื่อธรรม	สุทิน: หนังสือข่าวเด็กหัวใจ	ลุงศรีสุข: คนบ้าหรือกลัวคน	บ้านหมอ: แม่พระแห่งบ้านชัยพฤกษ์	ครูเหงา: ความรักไร้พรมแดน	รวม
1	ความยากจน		●	●	●	●	●	●	●			●	●	●	●	●	●					●					13
2	ความเสื่อมโทรมของศีลธรรม	●		●		●												●		●				●	●	●	8
3	คนพิการ				●						●				●	●							●		●	●	8
4	สิ่งเสพติดให้โทษ			●	●				●		●				●										●	●	7
5	ความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว				●						●				●			●	●				●				7
6	การขาดการศึกษา	●			●			●							●	●		●					●				6
7	เกี่ยวกับค่านิยม			●		●		●				●			●												5
8	สุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ		●								●								●				●				5
9	การอพยพของชาวชนบทสู่เมือง													●	●				●						●		4
10	อาชญากรรม					●				●						●										●	4
11	การจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์				●	●					●																3
12	คนชราขาดคนดูแล								●					●													3
13	ที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม		●		●								●														3
14	สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	●							●												●						3
15	การว่างงาน													●	●												2
19	ประชากร								●														●				2
16	คอร์รัปชัน																					●					1
17	โสเภณี				●																						1
18	อัตวินิบาตกรรม																						●				1
20	เด็กเร่ร่อน																								●		1
21	อื่นๆ (เด็กไร้สัญชาติ)																								●		1
	รวม	3	3	4	7	5	1	3	5	2	4	3	1	3	6	8	2	5	3	2	1	2	7	0	3	5	88

หากแบ่งประเภทของปัญหาสังคมเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ตามแนวคิดการแบ่งประเภทของปัญหาสังคมที่กล่าวถึงกันโดยทั่วไป (โกศล วงศ์สวรรค์ และ สกิต วงศ์สวรรค์, 2543) คือ

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. ปัญหาทางการเมือง
3. ปัญหาทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาทางสังคม เป็นปัญหาที่ปรากฏในรายการคนค้นคนมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี จากปัญหาสังคมทั้งหมดที่ปรากฏในรายการคนค้นคนพบทั้งสิ้น 21 ด้าน ปัญหาทางเศรษฐกิจด้านความยากจน เป็นปัญหาสังคมด้านที่ปรากฏในเรื่องต่างๆ มากที่สุด (ปรากฏจำนวน 13 เรื่อง) รองลงมาได้แก่ ปัญหาสังคมด้านความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ และปัญหาสังคมด้านคนพิการ (ปรากฏจำนวน 8 เรื่อง) ปัญหาสังคมด้านสิ่งเสพติดให้โทษ และปัญหาสังคมด้านความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว (ปรากฏจำนวน 7 เรื่อง) (ดูตารางที่ 2, 3 และแผนภูมิที่ 2 ประกอบ)

ส่วนปัญหาสังคมด้านที่ปรากฏในเรื่องต่างๆ น้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาทางการเมืองด้านการคอร์รัปชัน ปัญหาทางสังคมด้านโสเภณี ปัญหาทางสังคมด้านอัตวินิบาตกรรม ปัญหาทางสังคมด้านเด็กเร่ร่อน และปัญหาทางการเมืองด้านเด็กไร้สัญชาติ (ปรากฏจำนวน 1 เรื่อง) (ดูตารางที่ 2, 3 และแผนภูมิที่ 2 ประกอบ)

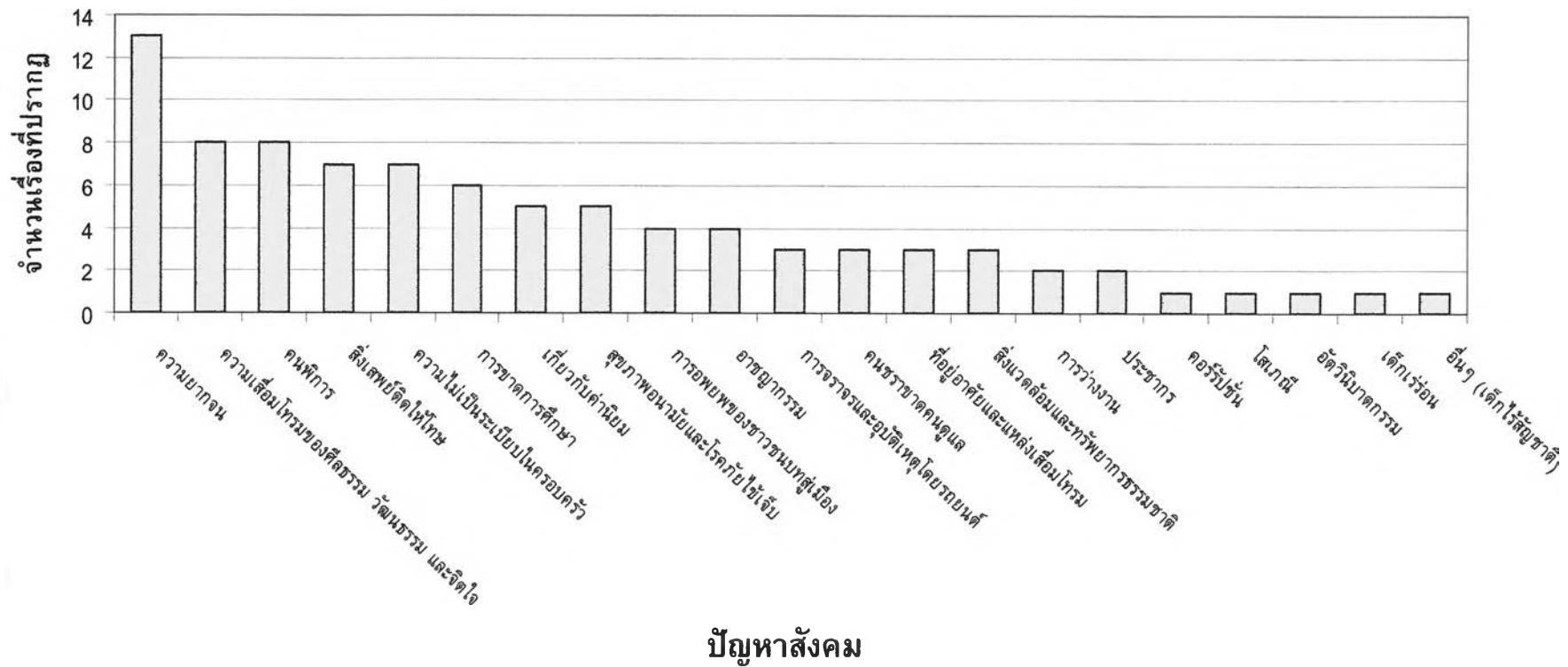
ตารางที่ 3 : ปัญหาสังคมที่ปรากฏในรายการ “คนค้นคน” ตามลำดับสูงสุด

ลำดับที่	ปัญหาสังคม	จำนวนเรื่องที่ปรากฏ*
1	ความยากจน	13
2	ความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ	8
	คนพิการ	
3	สิ่งเสพติดให้โทษ	7
	ความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว	
4	การขาดการศึกษา	6
5	เกี่ยวกับค่านิยม	5
	สุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ	
6	การอพยพของชาวชนบทสู่เมือง	4
	อาชญากรรม	
7	การจราจรและอุบัติเหตุโดยรถยนต์	3
	คนชราขาดคนดูแล	
	ที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม	
	สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	
8	การว่างงาน	2
	ประชากร	
9	คอร์รัปชัน	1
	โสเภณี	
	อัตวินิบาตกรรม	
	เด็กเร่ร่อน	
	อื่นๆ (เด็กไร้สัญชาติ)	

หมายเหตุ * จากการสำรวจรายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 เรื่อง

แผนภูมิที่ 2

ปัญหาสังคมที่ปรากฏในรายการ “คนค้นคน” ตามลำดับสูงสุด

และจากการสำรวจเนื้อหารายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 25 เรื่อง (43 ตอน) ผลการศึกษาพบว่า รายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างที่พบปัญหาสังคมปรากฏอยู่หลากหลายด้านที่สุด คือ “สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน” (ปรากฏปัญหาสังคม 8 ด้าน) รองลงมาได้แก่ “เลือดเถื่อน” และ “สุขิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ” (ปรากฏปัญหาสังคมเรื่องละ 7 ด้าน) และ “เดือนกับดาว” (ปรากฏปัญหาสังคม 6 ด้าน) (ดูตารางที่ 2, 4, แผนภูมิที่ 3 และภาคผนวก ก ประกอบ)

ส่วนรายการคนค้นคนกลุ่มตัวอย่างที่พบปัญหาสังคมปรากฏอยู่น้อยที่สุด คือ “เล่าแป๊ะตระกูลลิ้ม มังกรจีนในแผ่นดินสยาม” “วิระพล...ชัยชนะของผู้แพ้” “ตาสงัด...คนปลุกต้นไม้แห่งพรหมพิราม” (ปรากฏปัญหาสังคมเรื่องละ 1 ด้าน) และเรื่องที่ไม่พบปัญหาสังคมปรากฏอยู่เลย คือ “ลุงเสรีจ...คนบ้าหรือกล้าฝัน” (ดูตารางที่ 2, 4, แผนภูมิที่ 3 และภาคผนวก ก ประกอบ)

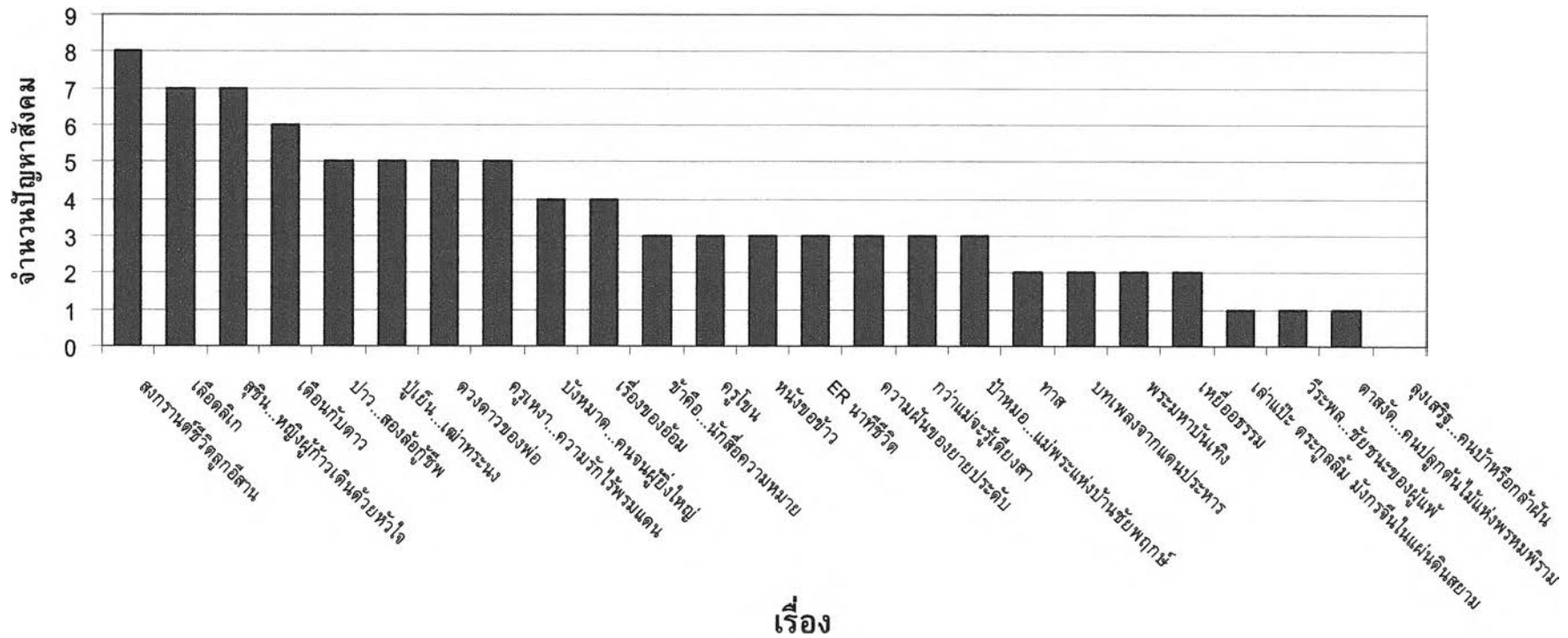
ตารางที่ 4 :
รายการ “คนค้นคน” กลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏการสะท้อนปัญหาสังคมตามลำดับสูงสุด

ลำดับที่	เรื่อง	จำนวนปัญหาสังคม ที่ปรากฏ
1	สงกรานต์ชีวิตลูกอีสาน	8
2	เลือดลิเก	7
	สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ	
3	เดือนกับดาว	6
4	ปาว...สองล้อคู่ชีพ	5
	ปู่เย็น...เฉาพระนาง	
	ดวงดาวของพ่อ	
	ครูเหงา...ความรักไร้พรมแดน	
5	บังหมาด...คนจนผู้ยิ่งใหญ่	4
	เรื่องของอ้อม	
6	ข้าคือ...นักสื่อความหมาย	3
	ครูโชน	
	หนังขอข้าว	
	ER นาที่ชีวิต	
	ความฝันของยายประดับ	
	กว่าแม่จะรู้เตียงสา	
	ป่าหมอ...แม่พระแห่งบ้านชัยพฤกษ์	
7	ทาส	2
	บทเพลงจากแดนประหาร	
	พระมหาบันเทิง	
	เหยื่อธรรม	
8	เล่าแป๊ะ ตระกูลลิ้ม มังกรจีนในแผ่นดินสยาม	1
	วีระพล...ชัยชนะของผู้แพ้	
	ดาสด...คนปลูกต้นไม้แห่งพรหมพิราม	
9	ลุงเสรีรัฐ...คนบ้าหรือกล้าฝัน	0

แผนภูมิที่ 3

รายการ “คนค้นคน” กลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏการสะท้อนปัญหาสังคมตามลำดับสูงสุด

การเปรียบเทียบการปรากฏของปัญหาสังคมในสังคมเมืองและสังคมชนบท

ภาพรวมของการสะท้อนปัญหาสังคมของรายการคนค้นคนปรากฏในสังคมเมืองมากกว่าสังคมชนบท คิดเป็นร้อยละ 65 ต่อร้อยละ 35 หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 3 : 1

ในการสะท้อนปัญหาสังคมของรายการคนค้นคน มีลักษณะเด่นบางประการ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การสะท้อนปัญหาสังคมของรายการคนค้นคนที่ถ่ายทอดเรื่องราวของหลากหลายชีวิตนั้น พบคนต้นเรื่องหลากหลายสถานะและอาชีพ ตั้งแต่พระสงฆ์ หมอ ครู นักพิทักษ์ป่า คนขายหนังสือ นักมวย ไปจนถึงนักโทษ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสังคมส่วนใหญ่ที่สะท้อนในรายการคนค้นคนจะเกิดขึ้นกับชนชั้นล่างของสังคมที่มีฐานะยากจน เช่น คนขับรถบรรทุก กรรมกรก่อสร้าง กุ๊ลากรถ พระเอกลิเก คนขายหนังเร่ รับจ้างรายวัน ทั้งที่เป็นคนต้นเรื่องเองและเป็นบุคคลอื่นๆ ที่ปรากฏในรายการ
2. นอกจากรายการคนค้นคนจะเป็นภาพสะท้อนของสังคมมนุษย์จากการนำเสนอความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านวิถีชีวิตของคนต้นเรื่องแล้ว ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์สังคมของคนเดินเรื่องและคนนำเรื่องในปัญหาสังคมสำคัญๆ ที่เป็นผลพวงจากการพัฒนาทางวัตถุที่ไม่สมดุลกับการพัฒนาทางจิตใจ ได้แก่ ปัญหาค่านิยมการนับถือความร่ำรวย ตำแหน่งหน้าที่ การงาน และการเอาตัวรอด ซึ่งปรากฏใน "ครูโชน" ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม วัฒนธรรมและจิตใจใน "ปาว...สองล้อคู่ชีพ" และ "สุชิน...หญิงผู้ก้าวเดินด้วยหัวใจ" และปัญหาคอรัปชั่นใน "ตาสังัด...คนปลุกต้นไม้แห่งพรหมพิราม"